

Matias Halttunen
Kati Halttunen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) -kirkon nuorisotyö
Sosionomi (AMK) -diakoniatyö
Opinnäytetyö, 2023

IHMISKAUPPA SUOMESSA

Suomen Pelastusarmeijan toimijoiden käsityksiä ihmiskaupasta

TIIVISTELMÄ

Matias Halttunen & Kati Halttunen

Ihmiskauppa Suomessa. Suomen Pelastusarmeijan toimijoiden käsityksiä ihmiskaupasta

Sivut 48 ja liitteet 2

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK) -kirkon nuorisotyö

Sosionomi (AMK) -diakoniatyö

Suomessa ihmiskauppaan kohdistuva tutkimus on ollut muihin pohjoismaihin verrattuna vähäisempää, ja ihmisten käsityksiä ja ilmiön tuntemusta kartoittavaa tutkimustietoa on Suomesta niukasti. Opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä kyselytutkimuksena, jolla pyrittiin kartoittamaan Pelastusarmeijan toimijoiden käsityksiä ihmiskaupasta sekä ilmiön tuntemusta. Opinnäytetyö käsittelee Ihmiskauppaa Suomen laajuisena sekä maailman laajuisena rikollisuuden ilmiönä. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Pelastusarmeijan tietopohjaista ihmiskaupan vastaista työtä sekä edistää työhön käytettävien resurssien tehokkaampaa käyttöä.

Tutkimusaineisto kerättiin anonymilla strukturoidulla Webropol- kyselylomakkeella. Aineisto koostui enimmäkseen upseereista ja siviilityöntekijöistä. Aineistoanalyysissä käytettiin tilastollisia analyysimenetelmiä. Vastaajien kesken tunnistetuimmat ihmiskaupan muotoja olivat työperäinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Yleisesti vähemmän tunnetut ihmiskaupan muodot olivat myös vastaajien keskuudessa tuntemattomampia. Yleisimpiä tiedonlähteitä olivat erilaiset mediat ja Pelastusarmeijan tilaisuudet. Ihmiskaupalle altistavana tekijänä pidettiin useimmin köyhyyttä sekä sotia ja muita kansallisia kriisejä. Tutkimus osoitti eroja ihmiskauppaa koskevassa tiedossa toimijoiden välillä – erityisesti miesten ja naisten välillä.

Opinnäytetyö osoittaa, että tietoisuutta lisäävälle on edelleen tarvetta Pelastusarmeijan sisällä, ja että opinnäytetyön kaltaisella kyselytutkimuksella voisi olla käyttöä tietoisuutta lisäävän työn vaikuttavuuden mittaamisessa. Tutkimuksella voisi olla käyttöä myös kirkon diakonia- ja nuorisotyön kehittämisessä – esimerkiksi uuden työntekijäoppaan kehittämisessä auttamaan mahdollisten uhrien tunnistamista ja nuorisotyössä nuorille suunnatun tietoisuutta lisäävän materiaalin tuottamisessa. Jatkotutkimuksissa ihmisten käsityksiä ja tietoisuutta ihmiskaupasta tulisi tutkia laajemmin niin Pelastusarmeijassa kuin Suomessa valtakunnallisesti.

Asiasanat: hyväksikäyttö, ihmiskauppa, käsitykset, Pelastusarmeija

ABSTRACT

Matias Halttunen & Kati Halttunen

Human trafficking in Finland. Perceptions of human trafficking by the operators of the Finnish Salvation Army

Pages 44 and 2 appendices

Spring, 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor's Degree Programme in Social Services, Christian Youth Work

Bachelor's Degree of Social Services, Diaconal Work

In Finland, the research on human trafficking has been scarce compared to other Nordic countries, and there is very little research data from Finland that maps people's perceptions and knowledge of human trafficking. This thesis was conducted as a quantitative survey study, which aimed to map the Salvation Army's operators' perceptions about human trafficking, as well as their knowledge of the phenomenon. This thesis deals with human trafficking as both a Finnish-wide and a worldwide form of crime. The goal was to develop the Salvation Army's data-based anti-trafficking work and to promote a more efficient use of the resources.

The research material was collected using an anonymous structured Webropol questionnaire. The data consisted mostly of officers and civilian employees. Statistical analysis methods were used in the data analysis. The results revealed that women were able to name more forms of human trafficking than men. Among the respondents, the most recognized forms of human trafficking were work-based exploitation and sexual exploitation. The generally lesser-known forms of human trafficking were also lesser-known among the respondents. The most common sources of information were the internet, various forms of media, and Salvation Army's events. Poverty, as well as wars and other national crises, were most often considered to be the predisposing factors for human trafficking. This study showed differences in knowledge about human trafficking between operators – especially between men and women.

This thesis shows that there is still a need for awareness-raising work within the Salvation Army, and that a survey-study like this could be useful in measuring the effectiveness of awareness-raising work. The most significant differences were between men and women. Research like this thesis could also be useful in the development of the church's diaconate and youth work – for example, in the development of a new employee manual to help employees identify potential victims and in youth work in producing awareness-raising material aimed at young people. In further studies, people's perceptions and knowledge on human trafficking should be studied more widely in both the Salvation Army and in Finland nationwide.

Keywords: exploitation, human trafficking, perceptions, Salvation Army

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 IHMISKAUPPA	5
2.1 Ihmiskaupan määrittely	5
2.2 Ihmiskaupan muodot.....	6
2.3 Ihmiskauppa Suomessa.....	9
2.4 Suomen lainsäädäntö	11
2.5 Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä	13
2.6 Kansallinen toimintasuunnitelma 2021–2023.....	14
2.7 Käsitteet ihmiskaupasta.....	15
3 PELASTUSARMEIJA.....	17
4 TUTKIMUSKOHDTE JA YHTEISTYÖKUMPPANI.....	19
5 KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
5.1 Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	20
5.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät.....	20
5.3 Aineiston keruu ja analyysi.....	21
6 TULOKSET	24
6.1 Taustatiedot	24
6.2 Ihmiskaupan muodot ja käsitteet ihmiskaupasta	24
7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	31
8 POHDINTA	34
8.1 Johtopäätökset.....	34
8.2 Ammatillinen reflektio	36
8.3 Jatkotutkimusehdotukset.....	38
8.4 Tuloksien soveltamismahdollisuudet kirkon työssä	39
LÄHTEET.....	42
LIITE 1. Saatekirje	50

LIITE 2. Kyselylomake	51
-----------------------------	----

1 JOHDANTO

Ihmiskauppa on maailmanlaajuinen ongelma, joka on ollut viime vuosina enenevässä määrin esillä mediassa. Ihmiskaupasta puhutaan usein modernia orjuutena (modern slavery). Käytämme opinnäytetyössämme ihmiskaupasta sen virallista nimitystä. Viuhko (2013) toteaa, että orjuudesta puhuminen antaa helposti kapean käsityksen hyvin monimuotoisesta ilmiöstä. Kokemuksemme ihmisten ihmiskaupan yleistietämyksestä on se, ettei ihmiskauppaa ja sen eri muotoja tunneta tarpeeksi hyvin kansalaistasolla. Lisäksi Suomessa tapahtuvaa ihmiskauppaa koskevaa tutkimustietoa on suhteellisen niukasti verrattuna muihin pohjoismaihin (Viuhko, 2010). Aiemmat tutkimukset ulkomailla ovat olleet yksimielisiä siitä, että ihmisten käsityksien tutkimiselle olisi tarvetta ja tutkimustieto pystyisi tarjoamaan uutta näkökulmaa ihmiskaupanvastaiseen työhön (Tumiel, 2016; Zulaikha ym., 2018).

Opinnäytetyömme toteutettiin määrällisenä kyselytutkimuksena, joka kartoittaa Suomen Pelastusarmeijan toimintaan osallistuvien käsityksiä ihmiskaupan tilanteesta ja sen eri muodoista. Tavoitteenamme oli edistää Pelastusarmeijan ihmiskaupan vastaista työtä ja lisätä tietoisuutta ihmiskaupasta. Suomen Pelastusarmeija on osana ihmiskaupan vastaista verkostoa ja sen ihmiskaupan vastaisen toiminnan pääpaino on tiedon lisääminen (Pelastusarmeija, i.a.-b, 2019). Pohdimme myös opinnäytetyömme kyselyn tuloksien sovellettavuutta Suomen Ev. Lut. kirkon diakoniatyön sekä nuorisotyön näkökulmasta.

2 IHMISKAUPPA

2.1 Ihmiskaupan määrittely

Ihmiskauppa on maailmanlaajuinen rikollisuuden muoto, joka loukkaa vakavalla tavalla yksilön vapautta ja muita ihmisoikeuksia. Ihmiskaupassa rikoksentekijä pyrkii saamaan taloudellista tai muunlaista hyötyä hyväksikäyttämällä uhrin alisteista asemaa rajoittamalla uhrin vapautta päättää omasta elämästään ja toiminnastaan. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-b; European Migration Network, 2021.) Vuonna 2001 Interpolin arvion mukaan ihmiskaupan arveltiin olevan 19 miljardin US\$ arvoinen bisnes (Winterdyk & Reichel, 2010). Ihmiskauppa on joidenkin arvioiden mukaan yksi nopeimmin kasvava ja myös toiseksi suurin järjestäytyneen rikollisuuden muoto (Weitzer, 2014; Unicef, i.a.). ILO (International Labour Organization, 2014) raportoi ihmiskauppaan liittyvän pakkotyön tuottavan laittomasti vuosittain 150 miljardia dollaria (US), josta 99 miljardia tulee seksuaalisesta hyväksikäytöstä (International Labour Organization, 2014).

Kansainvälisenä ihmiskaupan määritelmänä on käytetty pitkälti YK:n Palermon yleissopimuksen lisäpöytäkirjan määritelmää. Ihmiskaupaksi määritellään värväminen, kuljettaminen, majoittaminen tai vastaanottaminen käyttäen voimaa, pakottamista, kaappausta, petosta, harhaanjohtamista, hyväksikäyttämällä omaa valta-asemaa tai toisen alisteista asemaa, maksun tai muun edun vastaanottamista saadakseen toisen ihmisen määräysvaltaansa tämän hyväksikäyttämistä varten. Ihmiskaupan uhrin suostumuksella hyväksikäyttöön ei ole merkitystä, kun suostumuksen saamiseen on liittynyt edellä mainittuja pakottamisen keinoja. (UNODC, 2004; Yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta, 2008.)

Hyväksikäytön tulee sisältää vähintään prostituutioon pakottamista tai muunlaista seksuaalista hyväksikäyttöä, pakkotyötä, orjuutta tai sitä vastaavat olosuhteet; tai elinkauppaa. Yleissopimuksen lisäpöytäkirjan kohdassa 3 c mainitaan, että kun ihmiskaupan uhrina on lapsi, ihmiskaupan määritelmän täyttymiseksi ei vaadita kohdassa a mainittujen pakottavien keinojen käyttöä. Lapseksi katsotaan henkilö, joka on alle 18-vuotias. (UNODC, 2004.) Ihmiskauppa on muuttunut

globaalisemmaksi ongelmaksi. Uhrit tulevat usein köyhemmistä ja vähemmän kehittyneistä maista, ja kuljetetaan kohdemaahan, jossa varsinainen hyväksikäyttö tapahtuu. Samalla kuitenkin kohdemaiden kansalaisia tunnustetaan ihmiskaupan uhreiksi säännöllisesti. (Hodge & Lietz, 2007; UNODC, 2022.) Globalisoitumisen syynä on useimmiten kohdemaissa suurempi rahan ansaintamahdollisuus lähtömaahan verrattuna (Perrin, 2010).

ihmiskauppaa ei tapahtuisi, mikäli kysyntää ei olisi eli ellei joku olisi valmis ostamaan ”ihmiskaupan tuotetta”
(Autio & Karjala, 2012, s. 188).

2.2 Ihmiskaupan muodot

Ihmiskauppa ilmenee hyvin monella tavalla. Ihmiskaupan eri muotoja ovat esimerkiksi seksuaalinen hyväksikäyttö, prostituutio, työvoiman hyväksikäyttö sekä pakkoavioliitto. Myös hyväksikäyttäminen kerjäämisessä tai rikollisessa toiminnassa, elinkauppa ja benefit fraud ovat ihmiskaupan ilmenemismuotoja. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-b; Yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta, 2008.)

Kaikista ihmiskaupan muodoista seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa on laajimmin tunnistettu ihmiskaupan muoto ja on globaalisti nopeimmin kasvava rikollisuuden toimintamuoto (Autio & Karjala, 2012, s. 188; UNODC, 2022). Seksuaaliseen hyväksikäyttöön tai prostituutioon liittyvällä ihmiskaupalla tarkoitetaan henkilön pakottamista tai painostamista seksiteollisuuden käyttöön, prostituutioon tai jonkin muun seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-h). Prostituutioon ja seksuaalisen hyväksikäyttöön liittyvässä ihmiskaupassa uhri on useimmiten nainen, mutta lapsien osuus on ollut huomattavassa nousussa (UNODC, 2022). Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan ja prostituution tai muun kaupalliseen seksiin liittyvän maahanmuuton erottaminen toisistaan on ollut valtioilla ihmiskaupan kriminalisoinnista huolimatta vaikeaa. Kaikki prostituutio ei ole ihmiskauppaa, mutta rajanvetoa näiden kahden välillä ei tulisi tehdä vain sen pohjalta onko henkilö alun perin antanut suostumuksensa, tai sille kuinka paljon pakkokeinoja toimintaan lähtemiseen on käytetty.

Sen sijaan huomion tulisi olla siinä, millaisiin oloihin henkilö lopulta päätyy ja millaisia pakotteita häneen lopulta kohdistuu. (Autio & Karjala, 2012, s. 187.)

Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa on yksi yleisimmistä ihmiskaupan muodoista maailmassa (Ihmiskauppa.fi, i.a.-i). Hallituksen esityksessä eduskunnalle pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisessa (HE 69/2016) todetaan, että Kansainvälisen työjärjestön tekemän arvion mukaan pakkotyön uhreja vuonna 2016 oli koko maailmassa noin 21 miljoonaa. Niistä 9,5 miljoonaa oli poikia ja miehiä ja 11,4 miljoonaa tyttöjä ja naisia. Työvoiman hyväksikäytöllä tai pakkotyöllä tarkoitetaan kaikenlaista palvelusta tai työtä, jota vaaditaan rangaistuksen uhalla joltakin henkilöltä ja johon tämä henkilö vapaaehtoisesti ei ole tarjoutunut (Yleissopimus pakollisesta työstä, 1932, 2. artikla). Rangaistus voi olla konkreettinen uhrin läheisiin tai itseensä kohdistuva uhka. Myös esimerkiksi töiden lopettaminen voisi johtaa siihen, että uhri jäisi asunnottomaksi ja rahattomaksi vieraassa maassa tai maasta poistamiseen. Tällaisten syiden vuoksi uhri voi kokea, ettei hänellä ole mahdollisuuksia lopettaa työtään. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-i.)

Benefit fraud on ihmiskaupan muodoista Suomessa vielä heikosti tunnettu, jonka vuoksi sillä ei ole vielä suomenkielistä nimeä. Benefit fraud -ihmiskaupassa uhrin nimissä haetaan valtiolta tai kunnalta tukia tai muita korvauksia; Myös lainoja ja pikavippejä voidaan hakea uhrin nimissä. Raha kuitenkin ohjautuu uhrin sijasta hyväksikäyttäjälle. Benefit fraud ihmiskauppaan liittyy kuitenkin petoksen ja rahan viemisen lisäksi myös hyväksikäyttäjän kokonaisvaltainen määräysvalta uhrista, joka estää esimerkiksi avun hakemisen. Uhria pidetään usein ihmisarvoa loukkaavissa olosuhteissa. Benefit fraud voi esiintyä muiden ihmiskaupan muotojen yhteydessä, kuten pakkotyön, pakkoavioliiton, seksuaaliseen hyväksikäytön tai kerjäämiseen tai rikolliseen toimintaan pakottamisen liittyvään ihmiskaupan yhteydessä. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-d; EPRS, 2014.)

Pakkoavioliitolla tarkoitetaan avioliittoa tai samantapaista suhdetta, jossa molemmat tai toinen ei ole voinut vaikuttaa avioliiton solmimiseen. Pakkoavioliitoista länsimailta noin kolmannes on avioliittoa lapsiavioliittoja, joissa molemmat tai joko

toinen on alle 18-vuotias. Suomessa pakkoavioliiton tai sen tapaisen suhteen muotoja voidaan tunnistaa kolme. Ensimmäinen on ulkomaalaisten väliset pakkoavioliitot. Toisena on Suomessa asuva ja monesti Suomen kansalainen maahanmuuttaja taustainen tyttö, joka lähetetään ulkomaille menemään naimisiin ulkomailta asuvan miehen kanssa. Kolmantena muotona on se, että Suomen kansalainen, joka asuu Suomessa, solmii avioliiton ulkomaalaisen naisen kanssa. Aluksi avioliitto solmitaan yhteisymmärryksessä, mutta avioliitossa vaimo joutuu esimerkiksi seksuaalisesti ja taloudellisesti hyväksikäytetyksi. Alistamisen ja uhkailun seurauksena nainen ei koe mahdollisuudekseen erota, ja monesti tieto avioerosta on myös vähäistä. (Oikeusministeriö, 2020.-b.)

Elinkaupalla tarkoitetaan laitonta kudosten ja elinten poistamista sekä niiden ostamista ja myymistä. Pääosin elimet päätyvät elinsiirteiksi niitä odottaville potilaille. Elinkauppaa ylläpitävät erityisesti laillisten siirtoelimiä vähäisyys suhteessa siirtoa odottaviin potilaisiin sekä pitkät elinsiirtojen odotusajat. Elinkauppa sijoittuu pääsääntöisesti suhteellisen köyhiin maihin, vaikka se on maailmanlaajuinen ongelma. Elinten ostajat tulevat usein rikkaista maista esimerkiksi Yhdysvalloista, Lähi-idästä ja Euroopasta. Arviolta 10 % kaikista munuaissiirroista liittyvät elinkauppaan. Elinten luovuttaja on tyypillisesti köyhä henkilö, joka myy jonkin elimistään taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Todellisuudessa usein luovuttaja saa vain pienen osan luovutetun elimen todellisesta arvosta tai hinnasta. Aina kuitenkin elinten luovuttaminen ei perustu vapaaehtoisuuteen, vaan elimiä viedään myös vastentahtoisesti. Ihminen tällöin usein huumataan, siepataan tai tapetaan tarkoituksena myydä hänen jokin elin tai useita elimiä. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-e; Mäkisalo, 2016.)

Kerjäämisessä hyväksikäytöllä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö ei kerjää vapaaehtoisesti, vaan hänet on painostettu tai pakotettu tekemään sitä esimerkiksi velkaannuttamalla tai väkivallalla uhaten. Uurit eivät saa pitää itse kerjäyksessä ansaittuja rahojaan, vaan ne luovutetaan kokonaan tai osittain hyväksikäyttäjälle. Taustalla voi usein olla järjestäytynyttä rikollisuutta. Uurit ovat usein köyhistä olosuhteista. Euroopassa uurit ovat usein kotoisin Bulgariasta ja Romaniasta, joista heidät viedään maihin, joissa on paremmat mahdollisuudet ansaita enemmän

kerjäämällä. Kerjäämisessä hyväksikäyttämiseen saattaa liittyä myös hyväksikäyttöä rikollisessa toiminnassa. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-f.)

Rikollisessa toiminnassa hyväksikäytöllä tarkoitetaan toimintaa, jossa henkilö pakotetaan tekemään rikoksia (Hannonen & Kaiunulainen, 2022, s. 3). Henkilöä käytetään hyväksi esimerkiksi huumausaineiden laittomassa kauppaamisessa, myymälävarkauksiin, taskuvarkauksiin ja muuhun vastaavaan toimintaan mikä on rangaistavaa ja josta saa taloudellista hyötyä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36.) Globaalissa tarkastelussa ihmiskaupan muodoista tämä on kolmanneksi yleisin. Pakotetut uhrin ovat olleet tyypillisesti muita nuorempia. (Hannonen & Kaiunulainen, 2022, s. 15.)

2.3 Ihmiskauppa Suomessa

Suomen on todettu olevan ihmiskaupan kohde sekä läpikulkumaa, johon ihmiskaupan uhrin päätyvät naapurivaltioista – yleisimmin Venäjältä ja Virosta (Viuhko, 2010; ihmiskauppa.fi, i.a.-c). Euroopassa yleisimmät ihmiskaupan muodot ovat seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja työvoiman hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa (European Migration Network, 2021). Tapauksissa usein uhri on ulkomaalainen ja tekee alistettuna työtä ihmisarvoa loukkaavissa työolosuhteissa ja kyseenalaisilla ehdoilla. Työvoiman hyväksikäyttöä on tunnistettu muun muassa ravintola-alalla, maatalous- ja kasvihuonetyössä, siivoustyössä sekä rakennus-alalla.

Vuonna 2022 ensimmäisen puolen vuoden aikana ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän (IUA) asiakkaaksi tuli yhteensä 165 uutta asiakasta, joista 14 oli alaikäisiä (Ihmiskauppa.fi, 2022). Vuonna 2021 uusien alaikäisten asiakkaiden määrä oli 28, joka oli kaksi kertainen vuoteen 2020 verrattuna yhteensä. Noin kolmannes uhreista kertoi joutuneensa uhriksi jo ennen täysi-ikäisyyttä. IUA:n apulaisjohtaja Katri Lyijynen toteaa, että lapsuudessa koettu ihmiskauppa tulee usein viranomaisten tietoon vasta uhrin aikuistuttua. Vaikka aikuisena asiakkaaksi tullut henkilö kertoo ihmiskaupan tapahtuneen yleensä ulkomailla, ihmiskauppaan viittaava hyväksikäyttö tapahtuu enenevässä määrin Suomessa.

Suomessa vuonna 2021 tapauksissa tunnistettiin eniten seksuaalisen hyväksikäytön sekä pakkotyön kohteeksi ja pakkoavioliittoon joutuneita. (ihmiskauppa.fi, 2021; European commission, i.a.) Vuonna 2021 lopussa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä oli asiakkaana yhteensä 1132 henkilöä (ihmiskauppa.fi, 2021). IUA:n johtajan mukaan uhrien kasvava määrä voi joissain määrin viitata ihmiskaupan yleistymiseen, mutta uhrien parempi ja tehokkaampi tunnistaminen on selittävämpi tekijä (Härkönen, 2020).

Suomessa yleisimmät ihmiskaupan muodot ovat seksuaalinen ja työvoiman hyväksikäyttö. Suomessa seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppa on yksi yleisimmistä muodoista, mutta sitä tunnistetaan verrattain heikosti. Uhrin tunnistamista saattaa hankaloittaa se, että uhri vaikuttaa aluksi myyvän seksiä omasta tahdostaan ja vapaaehtoisesti. Lisäksi tunnistamista hankaloittaa se, etteivät uhrin itse uskalla hakea apua tai tiedä omasta oikeudestaan saada apua. Uhri saattaa myös olla hakematta apua, koska pelkää joutuvansa viranomaisten kanssa ongelmiin. (ihmiskauppa.fi, i.a.-h.) Vuonna 2021 ihmiskaupan auttamisjärjestelmässä oli yhteensä 281 asiakasta, joidenka tapaukseen liittyi seksuaalista hyväksikäyttöä.

Suomessa työvoimaan liittyvää hyväksikäyttöä esiintyy erityisesti ravintola-, siivous- ja rakennusaloilla ja uhrin ovat yleensä ulkomaan kansalaisia. Myös Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden joukossa on paljon henkilöitä, jotka ovat joutuneet jo matkalla Suomeen tai kotimaassaan hyväksikäytön kohteeksi. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-i.) Suomessa muun muassa siivousalalla ulkomaalaisten työntekijöillä on riski joutua monenlaisen hyväksikäytön kohteeksi (Ollus, 2016).

Pakkoavioliittojen osuus Suomessa ihmiskaupan uhrien keskuudessa on ollut nousussa. Esimerkiksi vuonna 2019 pakkoavioliittojen määrä oli yli kaksinkertaistunut vuoteen 2018 verrattuna ja vuonna 2020 pakkoavioliittojen määrä oli edelleen nousussa. Vuonna 2022 pakkoavioliitoista suurin osa oli tapahtunut kokonaan ulkomailla. Viime vuonna ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaista viidesosa olivat joutuneet pakkoavioliittoon. (Ihmiskauppa.fi, 2019, 2020, 2021, 2022.)

Suomen rikoslaki ei vielä tunne benefit fraud ihmiskauppaa, eikä voida sanoa, nähtäisiinkö benefit fraud -hyväksikäyttöön viittaava rikos esitutkinnassa ja oikeudessa ihmiskauppana. Benefit fraud ihmiskaupasta ei myöskään ole mainintaa Suomen rikoslain ihmiskauppaa käsittelevien pykälien esitöissä. Benefit fraud voi olla hankala erottaa esimerkiksi taloudellisesta väkivallasta, joka sisältyy usein lähisuhdeväkivaltaan. Suomessa ilmiö on muuhun Eurooppaan nähden vielä heikosti tunnettu. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-d.) Vuonna 2021 auttamisjärjestelmässä oli benefit fraud -ihmiskaupan uhreja yksi (Ihmiskauppa.fi, 2021).

Suomessa rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttäminen on muun muassa auttamisjärjestelmän tilastoissa heikosti edustettuna (Ihmiskauppa.fi, 2021). Tämä ei johdu siitä, ettei tätä ihmiskaupan muotoa tapahtuisi Suomessa. Kyseessä on tunnistamisen haastavuus, sillä rikollinen toiminta pyritään jo lähtökohtaisesti pitämään piilossa. Uhrin omatoiminen avunhakeminen on myös vaikeaa, koska se johtaisi tehtyjen rikosten paljastumiseen. Suomessa kerjäämisessä hyväksikäyttämistä on tunnistettu myös erittäin vähän, eikä siihen liittyviä oikeustapauksia tai käytäntöä toistaiseksi ole. Toistaiseksi Suomessa ei ole havaittu myöskään elinkauppaa, mutta elinkaupan uhreja on ohjautunut auttamisjärjestelmään. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-c, f, j)

2.4 Suomen lainsäädäntö

Ihmiskaupanvastainen lainsäädäntö on osana vuoden 2000 YK:n yleissopimusta kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista protokollaa – erityisesti sen yhteyteen laadittua ihmiskauppaa käsittelevää lisäpöytäkirjaa (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children). Jokainen yleissopimuksen ratifioinut valtio on veloitettu sitoutumaan ihmiskaupan ennaltaehkäisyyn ja sen vastaisen lainsäädännön säätämiseen. Suomi ratifioi yleissopimuksen vuonna 2006. (UNODC, i.a.; European commission, i.a.) Ihmiskauppaa koskeva lainsäädäntö on kuitenkin Suomessa kehityksessä. Esimerkiksi Suomessa pakkoavioliittoa ei ole erikseen määritelty rikoslaissa. Pakkoavioliiton rikosnimikkeitä ovat useimmiten ihmiskauppa, pakottaminen tai törkeä ihmiskauppa (Ihmiskauppa.fi, i.a.-g). Pakkoavioliitto on kuitenkin

kriminalisoitu monessa kansainvälisessä ihmisoikeussopimuksessa, kuten Istanbulin sopimuksessa sekä YK:n naisten oikeuksien sopimuksessa. Suomi ratifioi Istanbulin sopimuksen 1. päivä elokuuta vuonna 2015 (VA 53/2015).

Suomen ulkomaalaislaissa Ihmiskauppaa käsitellään muun muassa ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan myöntämisen osalta. Ihmiskaupan uhrille voidaan myöntää tilapäinen oleskelulupa, jos oleskelu on Suomessa esitutinnan tai tuomioistuin-käsittelyn vuoksi perusteltua; uhri on valmis viranomaisyhteistyöhön epäiltyjen kiinnisaamiseksi; ja uhri ei ole enää yhteydessä ihmiskaupasta epäiltyihin. Erityisen haavoittuvassa olevalle uhrille voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa riippumatta 1. momentin kohtien 1 ja 2 edellytyksien täyttymisestä. (L 301/2004, 52 a. §.)

Suomen rikoslaissa ihmiskaupaksi määritellään rikos, jossa toisen riippuvaista tai turvatonta asemaa tai tietämättömyyttä hyväksikäyttämällä tai harhaanjohtamalla ottaa toisen määräysvaltaansa, värvää tai kuljettaa esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, pakkotyöhön tai ihmisarvoa muuten loukkaaviin olosuhteisiin. Ihmiskauppaan syyllistyy myös henkilö, joka edellä mainittuja tarkoituksia varten ottaa toisen määräysvaltaansa maksua vastaan tai ottaa vastaan sellaisen maksun. Jos toisen määräysvallassa oleva henkilö on alle 18-vuotias, on kyseessä myös ihmiskauppa, vaikka mikään 3 §:n ensimmäisen momentin kohdista 1–4 ei täytyisi. Ihmiskaupan vankeusrangaistuksen pituus vaihtelee neljästä kuu-kaudesta kuuteen vuoteen. Myös ihmiskaupan yritys on rangaistava. (L 39/1889, 25. luku 3. §.)

Törkeästä ihmiskaupasta on kyse silloin, jos 3 §:ssä mainittujen keinojen lisäksi tai sijasta käytetään väkivaltaa tai uhkausta. Lisäksi, jos ihmiskauppaan liittyy tahallisesti tai törkeällä välinpitämättömyydellä aiheutettu ruumiinvamma, vakava sairaus, hengenvaarallinen tila tai näihin verrattavaa kärsimystä. Törkeästä ihmiskaupasta on kyse myös silloin, kun rikos kohdistuu alle kahdeksantoista vuotiaaseen henkilöön, jonka itsensä puolustus kyky on selkeästi heikentynyt, tai rikos liittyy järjestäytyneeseen rikokseen. Näiden asioiden lisäksi rikoksen tulee olla kokonaisuutena arvioiden törkeä. Törkeän ihmiskaupan vankeusrangaistus vaihtelee kahdesta kymmeneen vuoteen. (L 39/1889, 25. luku 3 a. §.)

Rikoslakiin ollaan tekemässä muutoksia osana nykyistä hallitussuunnitelmaa. Esimerkiksi rikoslain lukuun 25 on ehdotettu lisättäväksi avioliittoon pakottamista käsittelevät 3 d § (Avioliittoon pakottaminen) sekä 3 e § (Houkuttelemineen toiseen valtioon avioliittoon pakottamisen tarkoituksessa). Lakialoitteessa ehdotetaan lisäksi myös avioliittolain 19 §:n avioliiton mitätöimisestä, kun kyseessä on rikoslain 25 luvun 3 d §:n avioliittoon pakottaminen. (LA 39/2019.)

Ihmiskaupan uhreja suojelee kansainvälinen ihmiskaupan uhrien rankaisemattomuusperiaate. Sen mukaan ihmiskaupan uhreja ei rangaista tai syytetä osallisuudesta laittomiin tekoihin, joihin heidät on ihmiskaupan seurauksena pakotettu. (Hannonen, J., 2021.) EU:n jäsenvaltioiden on mahdollistettava viranomaisille mahdollisuus jättää syyttämättä ihmiskaupan uhrit, jotka ovat pakotetussa asemassa osallistuneet rikolliseen toimintaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU).

Rankaisemattomuusperiaatteen toteutumisesta ollaan tällä hetkellä tekemässä selitystä, joka on osa ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoa (Oikeusministeriö, 2021). Ihmiskaupan uhrista saattaa tulla samanaikaisesti myös hyväksikäyttäjäksi esimerkiksi uhrin hyväksikäyttäjälleen omaavan velan maksamiseksi. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ylitarkastaja Terhi Tafari (9.2.2021) on todennut, että tällaiset uhrit on usein nähty vain hyväksikäyttäjänä uhrin sijasta. (Korpela, 2021.)

2.5 Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (IUA) on viranomaistaho, jota ylläpitää maahanmuuttovirasto ja sen päätoimisto sijaitsee Joutsenon vastaanottokeskuksessa. IUA:n toiminta on toiminut vuodesta 2006 asti ja siirtyi maahanmuuttoviraston alaisuuteen vuoden 2017 alussa. Sen tehtävänä on ihmiskaupan mahdolliseksi uhriksi joutuneiden henkilöiden sekä heidän läheistensä sekä rikostutkinnaissa avustavien henkilöiden tukeminen ja auttaminen. Apu on tarkoitettu Suomessa oleskeleville Suomen ja muiden valtioiden kansalaisille. IUA:n toiminta

perustuu lainsäädäntöön ja auttaminen on uhrilähtöistä, eli toiminnan keskiössä on apua hakeva ihmiskaupan uhri. IUA toteuttaa myös koulutuksia ihmiskaupan vastaisen työn toimioille ja viranomaisille uhrien tunnistamisesta sekä auttamisesta. (Ihmiskauppa.fi, i.a.-a.)

IUA:ssa avun suunnittelussa huomioidaan aina uhrin yksilölliset tarpeet. Uhrille voidaan tarjota esimerkiksi majoitusta, neuvontaa, oikeudellista neuvontaa ja ohjausta. Neuvonnan ja ohjauksen lisäksi uhrin on mahdollista saada sosiaali- ja terveyspalveluita, taloudellista tukea sekä tulkki- ja käännöspalveluita. Avun järjestäjä määräytyy sen mukaan, onko uhrilla koti kuntaa Suomessa. Jos uhrin kotikunta on Suomessa, avun järjestää uhrin kotikunta. Jos kotikuntaa ei ole, avun järjestää IUA. Tilanteesta huolimatta, uhri ohjataan aina ensin auttamisjärjestelmään, jonka toimipisteet, joista palvelut järjestetään sijaitsevat Helsingissä ja Oulussa. (Migri, i.a.; Ihmiskauppa.fi, i.a.-a.)

2.6 Kansallinen toimintasuunnitelma 2021–2023

Nykyiseen hallitusohjelmaan kuuluu muun muassa ihmiskaupan uhrien auttamisesta lain valmistelu, sekä sosiaali- ja terveydenhuoltolakeihin ihmiskaupan uhreihin viittausten tekeminen. Lisäksi hallitusohjelmassa tavoitteena on lain päivittäminen siten, että ihmiskaupan uhri saisi paremmin tarvitsemansa avun. (Oikeusministeriö, 2020.-a.) Vuonna 2021 valmistuneessa ihmiskaupan vastaisessa toimintaohjelmassa tavoitteina on mainittu muun muassa uhrien tavoittaminen ja tunnistaminen, avun ja tuen saamisen edistäminen, rikosvastuun toteutuminen ihmiskaupparikoksissa, Ihmiskaupan laaja-alainen torjunta, sekä tietopohjainen ihmiskaupan vastaisen työn kehittäminen (Roth & Luhtasaari, 2021).

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi aiotaan muun muassa kehittää ulkomaisen työvoiman valvontaa, lisätä resursseja sekä järjestää koulutuksia ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi; tehostaa poliisitoimintaa ihmiskaupan torjunnassa; Lisätä kuntien, järjestöjen sekä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän (IUA) välistä yhteistyötä sekä Arvioida IUA:n resurssien riittävyyttä. (Roth & Luhtasaari, 2021; European commission, i.a.) Rankaisemattomuusperiaate suojelee uhria muun

muassa toissijaiselta uhriutumiselta eli uhri joutuisi ihmiskaupparikoksen lisäksi raskaan rikosepäilyn kohteeksi sekä uudelleen uhriksi joutumiselta (Hannonen, J., 2021).

2.7 Käsitteet ihmiskaupasta

Suomessa hankkeet ja tutkimukset ovat pitkälti keskittyneet uhrien aseman parantamiseen ja auttamiseen sekä ihmiskauppaan yleisesti ilmiönä. Ihmiskaupan tutkimus on Suomessa myös muihin pohjoismaihin nähden ollut rajallisempaa (Viuhko, 2010). Aiempaa tutkimustietoa ihmisten käsityksistä ihmiskaupasta ja asenteista sen uhreja kohtaan löytyy huomattavasti enemmän ulkomailta. Tumiel (2016) toteaa, että tutkimustiedon määrä ihmisten käsityksistä ihmiskaupasta ilmiönä on kuitenkin vielä vähäistä. Ihmiskaupasta usein puhutaan modernia orjuutena (Modern slavery). Viuhko (2013) kuitenkin toteaa, että orjuudesta puhuminen antaa helposti kapean käsityksen hyvin monimuotoisesta ilmiöstä.

Opinnäytetyössään Marttinen ja Tikkanen (2014) tutkivat ihmiskauppaan liittyviä käsityksiä lukiolaisten keskuudessa V.A.L.O.-lukiossa. Tutkimustuloksissa nousi esiin, että lukiolaisten käsitykset ihmiskaupasta painottuivat ihmisen myymisen ja ostamisen teemoihin. Yleisin nimetty ihmiskaupan muoto oli prostituutio ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Toiseksi mainituin ihmiskaupanmuoto oli orjuus ja kolmantena pakkotyö. Lukiolaisten kirjoituksissa ihmiskaupasta ei ollut ollenkaan mainintaa miesten osasta ihmiskaupan uhreissa, vaan käsitykset uhreista kohdistuivat yksinomaan naisiin ja lapsiin. Suomen ihmiskauppatilanteesta lukiolaiset kirjoittivat ristiriitaisesti. Osa mainitsi, ettei Suomessa tapahdu paljoa ihmiskauppaa ja toisaalta, että ihmiskaupan uhriksi joutuu paljon suomalaisia.

Bogdanin (2020) Moldovassa tekemässä tutkimuksessa tutkittiin koulutuksen, yhteiskuntaluokan, ansiotulojen sekä asuinalueen vaikutusta ihmiskaupan tuntemukseen. Tutkimus suoritettiin Moldovassa ja tutkimuksessa haastateltiin yli 200 henkilöä eri osista Moldovaa. Tutkittavilta selvitettiin asuinalue, koulutustaso, yhteiskuntaluokka sekä kuukausittainen ansiotulotaso.

Tutkimustuloksien nostoissa todetaan, että ihmiskaupan vastaiset toimijat eivät ole täysin tietoisia siitä, mitä kansalaiset tietävät ilmiöstä. Tutkimustulokset osoittivat myös, että maaseudun asukkaat olivat muita tutkittavia ryhmiä tietoisempia ihmiskaupasta, sillä eri organisaatioiden ihmiskauppaa koskeva työ pääosin kohdistunut heihin. Samaan aikaan tulotasolla ei huomattu olevan vaikutusta ihmiskauppaan liittyvään tietoon, joka osittain selittyi matalan tulotason väestöön kohdistuneella tietoisuutta lisäävällä kampanjoinnilla. Korkeamman koulutustason kuitenkin huomattiin korreloivan positiivisesti eri ihmiskaupan muotojen tunnistamiseen. (Bogdan, 2020.) Sharapov (2019) tuo esiin saman kaltaisia tutkimustuloksia.

Nepalissa toteutettiin vuonna 2015 pilottitutkimus, joka keskittyi seksuaaliseen hyväksikäyttöön/seksikauppaan liittyvään ihmiskauppaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 12–19-vuotiaiden naisopiskelijoiden tietoa ja tietoisuutta ilmiöstä sekä asenteita uhreja kohtaan. Tutkimukseen osallistui yhteensä 292 naispuolista opiskelijaa. Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa vastaajien tuntemusta haavoittuvassa asemassa olevista ikäryhmistä, altistavista tekijöistä sekä mistä lähteistä he ovat saaneet tietoa seksikaupasta. Tutkimustuloksissa selvisi, että valtaosa vastaajista oli tietoisia seksikaupasta ja yleinen tuntemus aiheesta oli suhteellisen korkea. Asenteet seksikaupan uhreja sekä seksikaupan vastaista työtä kohtaan olivat pääosin myönteisiä. Tulokset osoittivat, että Nepalin syrjäisemmillä seuduilla on merkittävä tarve parantaa ihmiskauppaan liittyvän tietoisuuden määrää. (Shrestha ym., 2015.)

Mobasherin ym. (2021) tutkimuksessa ihmisten käsityksistä ihmiskaupasta ja ilmiön tuntemuksesta osoittaa tietokuiluja ja yleisiä väärinkäsityksiä ihmiskaupasta Los Angelesin merkittävien yhteisö- ja uskontopohjaisten järjestöjen johtajiston ja henkilöstön sisällä. Tutkimukset osoittavat, että tutkimustieto ihmiskaupan tuntemuksesta niin eri maiden kuin maan sisäisten alueidenkin välillä vaihtelee ja että ihmisten käsityksien ja tiedon kartoittaminen on tarpeellista (Bogdan, 2020; Sharapov, 2019; Shrestha ym., 2015).

3 PELASTUSARMEIJA

Pelastusarmeija syntyi Englannissa 1800-luvun loppupuolella, kun nousi tarve ta-voittaa seurakuntaan kuulumattomia ihmisiä, esimerkiksi erityisesti yhteiskunnal-lisesti heikossa asemassa olevia (Pelastusarmeija, 2018, s. 4). Pelastusarmeija on kristillinen yhteisö, joka tekee yhteiskunnan syrjäytyneiden ja vähävaraisten keskuudessa sosiaalista auttamistyötä maailman laajuisesti. Pelastusarmeija toi-mii 133 eri maassa. (Pelastusarmeija, i.a.-a.)

Suomessa alkoi 1830-luvulla laaja herätysliikkeiden ajanjakso. Herätysliikkeisin liittyivät pääosin kaupungissa asuneet pikkuporvarit, työläiset ja käsityöläiset. Liikkeen johtajat olivat usein sivistyneitä ja etupäässä ruotsinkielisiä, Suomen sen hetkisistä ylintä yhteiskuntaluokkaa edustavia. Tämän herätyksen vaikutuksen alaisena olivat monet aatellisperheet ja kulttuurikodit. Tästä samasta piiristä Pe-lastusarmeija sai uranuurtajansa ja kannattajansa. Suomessa toiminta on alkanut vuonna 1889, vaikka ensimmäisiä kirjoituksia Pelastusarmeijasta sanomaleh-dissä oli jo vuonna 1883. Pelastusarmeijan toiminta vakiintui Suomessa 1900-luvun alussa osaksi hyväntekeväisyysjärjestökenttää. (Könönen, 1964, s. 25–33, s. 201.) Pelastusarmeija oli poikkeuksellinen sen ajan kristillisessä kentässä siinä, että yhteisön työssä miehet ja naiset olivat tasa-arvoisessa asemassa. Esi-merkiksi upseereina toimi sekä miehiä että myös naisia. (Markkola, 2002, s. 320.)

Suomessa Pelastusarmeija toimii noin 25 eri paikkakunnalla (Pelastusarmeija, i.a.-a.). Suomessa sillä on 22 osastoa tai ulkovartiota eli seurakuntaa sekä kolme päiväkotia, neljä asumispalveluyksikköä, kaksi tuetun asumisen yksikköä, loma-koti, vanhustenhoitokoti, ikäihmisten asuinyhteisö ja sosiaalipalvelukeskus. Näi-den lisäksi Pelastusarmeijalla toimii yhteensä 15 iCare- ja kirpputorimyymälää. Pelastusarmeija työllistää Suomessa 300 työntekijää, joista noin kaksisataa työs-kentelee sosiaali- ja terveystalouden tehtävissä, 35 upseerina ja 35 hallinnossa. Hen-kilöstöstä kolme neljäsosaa on naisia (75 %) ja loput miehiä. Työntekijöiden keski-ikä on 44 vuotta. (Pelastusarmeija, 2020, s. 5, 23; Sari Vanha-Perttula, NOVA-työryhmän – koordinaattori ja yhteyshenkilö, Henkilökohtainen tiedonanto 8.12.2022.) Taloustutkimuksen (2022) tekemässä tutkimuksessa

Pelastusarmeija oli viidenneksi tunnetuin hyväntekeväisyys järjestö Suomessa ja 12 kuukauden aikana Pelastusarmeijalla oli Suomen hyväntekeväisyysjärjestöistä tukijoita neljänneksi eniten.

Pelastusarmeijassa 2019 vuonna keskityttiin muun muassa tietoisuuden levittämiseen ihmiskaupasta ja järjestettiin siihen liittyviä koulutuksia työntekijöille, upseereille, sosiaalisten työpisteiden työntekijöille, vapaaehtoisille ja muuten toimintaan osallistuville. Ihmiskaupan tunnistamista opastettiin koulutuksissa ja kuinka ohjata uhreja turvaan. Pelastusarmeija painatti ihmiskaupan vastaisia julisteita ja muuta materiaalia, jota lähetettiin työpisteisiin ja osastoihin. (Pelastusarmeija 2019, s. 15.) vuonna 2020 Pelastusarmeijan kaikissa yksiköissä panostettiin tietoisuuden lisäämiseen ihmiskaupasta. Ihmiskauppaa käsitteleviä sivustoja myös uudistettiin ja selkeytettiin sekä valmisteltiin myös kaksi diaesitystä, joista toinen on tehty henkilöstön kouluttamiseen ja toinen osastojen eli seurakuntien käyttöön. Osa työntekijöistä osallistui myös koulutukseen, jonka aiheena oli uhrien auttamisjärjestelmä. Koulutus myös nauhoitettiin ja se jaettiin neljään osioon, jotka laitettiin yhteisön intranettiin. (Pelastusarmeija, 2020, s. 15.)

Pelastusarmeija toteutti vuosien 2019–2021 aikana ”Halpa hinta tulee kalliiksi” -kampanjan 28 eri maassa. Kampanjan tarkoituksena oli varoittaa kyseenalaisista työtarjouksista riskialueiden asukkaille, sekä varoittaa myös kuluttajia ihmiskaupasta. (Pelastusarmeija, 2019.) Kampanjan taustalla on Pelastusarmeijan sitoutuminen ihmiskaupan lopettamiseen koko Euroopassa. (Pelastusarmeija, i.a.-b.) Pelastusarmeija tekee ihmiskauppaan liittyvää valistustyötä eri kaupungeissa muun muassa järjestämällä koulutustilaisuuksia, joihin kutsutaan mukaan eri toimijoita esimerkiksi järjestöistä ja seurakunnista sekä kunnallisia työntekijöitä sosiaalitoimesta, terveydenhuollosta ja opetustoimesta. Nuorille viedään tietoa turvataidoista ja netin turvallisesta käytöstä. (Sari Vanha-Perttula, NOVA-työryhmän – koordinaattori ja yhteyshenkilö, Henkilökohtainen tiedonanto, 5.5.2022.)

4 TUTKIMUSKOHDE JA YHTEISTYÖKUMPPANI

Tutkimusympäristönämme toimi Suomen Pelastusarmeijan toimintaan osallistuvien ihmisten verkosto. Löysimme yhteistyökumppanimme Ihmiskaupan vastaisesta verkostosta, jossa Pelastusarmeija on osana. Pelastusarmeija oli järjestönä jo ennestään molemmille tuttu ja yhteisö jakaa kanssamme kristillisen arvo maailman. Näimme yhteisen arvopohjan merkittäväksi hyvän yhteistyön lähtökohdaksi. Pelastusarmeija tekee merkittävää ihmiskaupan vastaista työtä maailmanlaajuisesti ja Pelastusarmeijan pääpaino on yleisen tietoisuuden lisääminen ihmiskaupasta, jota Pelastusarmeija teki muun muassa ”Halpa hinta tulee kalliiksi” -kampanjan kautta (Pelastusarmeija, 2019). Opinnäytetyömme tavoitteet olivat linjassa Pelastusarmeijan tavoitteiden kanssa, joka loi hyvän perustan yhteistyölle.

Tutkimuskohteenamme olivat Pelastusarmeijan toimijat. Toimijoilla tarkoitetaan Pelastusarmeijan upseereita, siviilityöntekijöitä, sotilaita eli jäseniä ja siviilijäseniä. Pelastusarmeijassa työntekijät ovat upseereita ja siviilityöntekijöitä. Upseerit ovat koulutettuja pastoreita. Upseerikoulutus kestää noin kolme vuotta ja koulutettavan on oltava vähintään 18-vuotias ja ollut vähintään yhden vuoden ajan aktiivisena Pelastusarmeijan jäsenenä. Siviilityöntekijät työskentelevät puolestaan erilaisissa asiantuntija tehtävissä. Siviilityöntekijöiltä ei vaadita kristillistä vakaumusta, mutta työntekijän on kunnioitettava järjestön kristillisiä arvoja ja lähtökohtia. Sotilaat ovat Pelastusarmeijan uskonkäsitykseen, elämäntapoihin sekä toiminnan rahalliseen tukemiseen sitoutuneita jäseniä. Sotilaat ovat aktiivisesti toiminnassa mukana ja voivat olla eri vastuu- ja palvelutehtävissä Pelastusarmeijan osastossa. Siviilijäsenet ovat ihmisiä, jotka pitävät Pelastusarmeijaa seurakuntanaan mutta siviilijäsenyys ei velvoita samalla tavalla kuin sotilas-jäsenenä oleminen. (Pelastusarmeija, i.a.-a)

5 KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli toteuttaa määrällinen kyselytutkimus, jolla kartoitamme Suomen Pelastusarmeijan toiminnassa mukana olevien henkilöiden käsityksiä Suomen ihmiskaupan tilanteesta, sen eri muodoista sekä yleisyydestä. Käsityksellä tarkoitamme ajatteluun, havaintoon tai kokemukseen perustuvaa mielikuvaa tai tietoa (Kotimaisten kielten keskus, i.a.). Kartoituksen tarkoituksena oli myös verrata saamaamme tietoa henkilöiden tietoisuudesta ihmiskaupan nykytilanteeseen Suomessa ja tuoda ilmiö näkyvämmäksi.

Tavoitteenamme oli kehittää ja edistää saamaamme tiedon avulla Pelastusarmeijan tietopohjaista ihmiskaupan vastaista työtä. Tavoitteena oli myös, että Pelastusarmeija sekä muut toimijat voisivat hyödyntää tuloksia resurssien tehokkaampaan käyttöön. Lisäksi tavoitteenamme oli pohtia tulosten hyödynnettävyyttä kirkon diakonia- ja nuorisotyössä, ja sitä, voisivatko muut ihmiskaupan vastaisen työn toimijat mahdollisesti hyötyä tuloksista.

Tutkimuksemme keskeiset tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä ihmiskaupan muotoja Pelastusarmeijan toiminnassa mukana olevat tuntevat?
2. Millaisia Pelastusarmeijan toiminnassa mukana olevien käsitykset ovat ihmiskaupan tilanteesta Suomessa?

5.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen. Kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan selvittää prosenttiosuuksia ja lukumääriä käsitteleviä kysymyksiä. Aineiston on oltava numeerisesti mitattavissa, sillä määrällisessä tutkimuksessa ilmiöitä kuvataan prosenttiosuuksina ja lukumäärinä.

Kuvaamisessa voidaan käyttää esimerkiksi taulukoita ja kaavioita. Aineisto kerätään yleensä kyselylomakkeilla. (Holopainen 2008, 19–21; Heikkilä, 2014; Vilkkä 2007, 14.)

Valitsimme opinnäytetyömme aineistonkeruumenetelmäksi strukturoidun kyselylomakkeen. Sisällytimme kyselylomakkeeseen myös avoimia vastauksia. Kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa on tärkeä pohtia tutkimuskysymyksiä, ja sitä, millaista tietoa halutaan saada. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) toteavat, että ennen oman kyselylomakkeen suunnittelua on hyvä perehtyä jo olemassa olevien kyselyaineistojen lomakkeisiin. Kysymyksenasettelu on olennaista tutkimustulosten onnistumisen kannalta. Kyselystä saadaan suurin mahdollinen hyöty, kun se on testattu, osuva, luotettava, selkeä ja toistettavissa oleva (Luoto, 2009). Kyselylomakkeen suunnittelussa on hyvä kiinnittää huomiota sen pituuteen. Liian pitkä kysely voi johtaa kyselyn vastaamatta jättämiseen. On myös hyvä, että kysely sisältää taustakysymyksiä vastaajista, ja että lomakkeen tekovaiheessa pohditaan aineiston koontaa ja hallintaa analyysivaiheessa. (Valli, 2018, s. 82.)

5.3 Aineiston keruu ja analyysi

Kyselytutkimus lähetettiin Pelastusarmeijan yhteyshenkilömme välityksellä Pelastusarmeijan työntekijöille sähköpostilla, joka sisälsi saatekirjeen sekä linkin kyselylomakkeeseen. Vastausaikaa annettiin yhteensä kolme viikkoa ja vastaajille lähetettiin muistutus viesti viikkoa ennen vastausajan päättymistä. Kysely lähetettiin yhteensä 314 työntekijälle, joita pyydettiin Pelastusarmeijan toimesta vielä välittämään kysely vapaaehtoisille. Ennen muistutusviestin lähettämistä olimme saaneet hieman yli 40 vastausta. Muistutusviestin jälkeen saimme jonkin verran lisää vastauksia, mutta aineistomme jäi siitä huolimatta odotettua pienemmäksi. Kyselymme tavoitti yhteensä 77 ihmistä, jotka avasivat kyselyn linkin kautta. Näistä 56 aloitti kyselyn ja 51 suoritti kyselyn loppuun asti.

Aineiston keruun jälkeen seuraa aineiston analyysivaihe. Aineisto ensin vietiin Webropolista SPSS®-ohjelmaan, joka on tilastolliseen tutkimukseen suunniteltu

ohjelmisto. Tämän jälkeen aineisto siistittiin, jotta aineiston analyysin tekeminen helpottuu. Määrällisessä tutkimuksessa analyysin ensimmäinen vaihe on aineiston tarkastaminen virheiden varalta. Virheiden tarkistus on tärkeää virhetulkintojen välttämiseksi. (Vilkkä, 2007, s. 114.)

Vastaajien ikä kysyttiin avovastauksella. Vastaukset luokiteltiin kolmeen mahdollisimman samansuuruiseen ryhmään, mikä mahdollisti ikäryhmien välisen vertailun. Nuorimpien ryhmään sisällytettiin 20–34-vuotiaat, keski-ikäisten 35–49-vuotiaat ja vanhimpien ryhmään 50–76-vuotiaat. Kyselylomakkeen monivalintakysymyksistä muodostettiin ensin havaintomatriisi, josta muodostettiin luokkafrekvenssejä. Riippumattomien ja riippuvien muuttujien välisten yhteyksien paikantamisessa käytettiin yksisuuntaista varianssianalyysiä (ANOVA). Varianssianalyysissä tutkitaan kahden tai useamman ryhmän keskiarvojen eroavaisuuksia, ja eroavatko ne toisistaan tilastollisesti merkittävällä tavalla (Tietoarkisto, i.a.-b). Tilastollisen merkitsevyyden raportoinnissa käytimme p-arvoa. P-arvo saadaan tilastollisen testin tuloksena, joka ilmoittaa todennäköisyyden, jolla päätelmä on virheellinen. Tilastollisen merkitsevyyden rajoina usein pidetään 0,05 eli 5 % virheen riskitasoa. Alle 0,05 p-arvo merkitään usein yhdellä tähdellä (*), alle 0,01 kahdella (**) ja alle 0,001 arvoa kolmella tähdellä (***). Vaikka näille tarkoille riskitasoille ei ole tilastotieteessä erityisiä perusteita (Tietoarkisto, i.a.-c.), päätimme pitäytyä yleisesti hyväksytyjen raja-arvojen käytössä. Monivalintakysymyksien avoimet vastaukset koodattiin ja kvantifioitiin, jotta ne voitiin sisällyttää määrälliseen analyysiin. Tavoitteena oli saada avovastauksista määrällisesti analysoitava muuttuja, joka täydentäisi jo olemassa olevaa mittaria.

Kyselyn avovastauksissa käytimme teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä analyysiä ohjaa valmis malli. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria rakentuu aineistosta. Laadullisen aineiston käsittelyssä laskeminen systematisoi analyysiä, mutta on silti altis tutkijan intresseille laskemistavan sekä laskemisen kohteiden valinnassa. Aineistosta voidaan laskea esimerkiksi sanojen tai termien esiintymisen yleisyyttä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Kyselyn avoimet vastaukset analysoitiin luokittelemalla vastaukset niiden sisällön perusteella. Analyysissä ensiksi keräsimme avonaiset vastaukset Microsoft® Excel® -ohjelmaan. Tämän jälkeen analyysiyksiköt luokiteltiin ja

muodostettiin havaintomatriisi. Havaintomatriisista pystyimme selvittämään sisältöjen esiintyvyyden luokissa frekvenssianalyysillä, minkä jälkeen esiintyvyydet muunnettiin prosenttiosuuksiin (Taulukko 1).

Taulukko 1. Esimerkki avointen vastausten luokittelusta.

Vastaus	Sisältö	Luokat	Esiintyvyys	%
Vastikkeettoman työvoiman käyttö	Työ, hyväksikäyttö	Työperäinen hyväksikäyttö	3	33 %
Orjatyö	Orjuus, työ			
Myynti halpatyövoimaksi	Työ, hyväksikäyttö	Seksuaalinen hyväksikäyttö	2	50 %
Seksityöläiset	Seksityö			
Prostituutio	Seksityö	Pakkoavioliitto	1	17 %
Tahdon vastainen avioliitto	Pakkoavioliitto			
		Yhteensä	6	100 %

Taustakysymyksistä selvisi, että emme saaneet vastauksia Suomen pohjoisimmilta maakunnilta, kuten Lapista, Kainuusta ja Pohjois-Pohjanmaalta. Tästä syystä asuinkuntien edustavuus ei ollut tarpeeksi laaja, joten vastaukset koodattiin uudelleen kahteen eri luokkaan – pääkaupunkiseutu (Helsinki, Vantaa, Espoo, Kauniainen) ja muu Suomi.

6 TULOKSET

6.1 Taustatiedot

Vastaajistamme kolmasosa (33 %) oli miehiä ja kaksi kolmasosaa (61 %) naisia. Kolme vastaajista ei joko halunnut kertoa tai valitsi vaihtoehdon ”jokin muu”. Neljäsosa (24 %) vastaajista oli 20–34-vuotiaita, keski-ikäisiä 35–49-vuotiaita oli hieman suurempi osa (29 %) ja hieman vajaa puolet (47 %) vastaajista oli 50–76-vuotiaita. Vastaajien keski-ikä oli 47 vuotta ja mediaani 46 vuotta. Iällä ei ollut vaikutusta vastaajan ensisijaiseen roolin Pelastusarmeijassa.

Kyselyyn vastanneista siviilijäsenien osuus oli kahdeksan prosenttia ja siviilityöntekijöiden osuus lähes kaksi kolmasosaa (59 %). Kolmasosa (33 %) vastaajista oli Pelastusarmeijan upseereita. Koulutukseltaan vastaajista kuusi prosenttia oli ylioppilaita, ammattikoulun tai ammattiopiston käyneitä hieman vajaa kolmasosa (29 %), puolet (49 %) jonkin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita ja 14 prosenttia jokin yliopistotutkinnon suorittaneita. Kaikki vastaajista olivat siis vähintään suorittaneet toisen asteen tutkinnon.

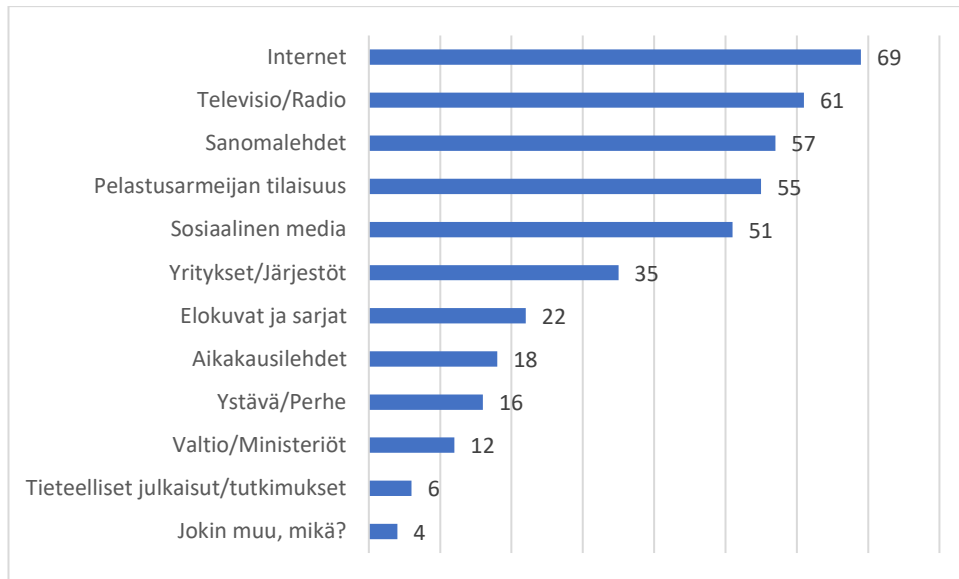
Vajaa puolet (43 %) vastaajista asui pääkaupunkiseudulla ja loput vastaajista muualla Suomessa. Kaksi kolmasosaa (66 %) kertoi asuvansa kaupungissa. Kahdeksan prosenttia vastaajista asui taajama-alueella ja 12 prosenttia maaseudulla. 14 prosenttia vastaajista asui maaseutumaisella alueella lähellä jotakin suurta kaupunkia.

6.2 Ihmiskaupan muodot ja käsitykset ihmiskaupasta

Kaikki vastaajajoukostamme olivat ainakin kuulleet ihmiskaupasta ja 94 % (n=48) vastaajista kertoivat kuulleensa tai lukeneensa ihmiskaupasta vuoden 2022 aikana. Vastaajista kaksi kolmasosaa (67 %) arvioi ihmiskaupan yleistyneen. Viidesosa (20 %) vastaajista arvioi tilanteen pysyneen samana. Kukaan vastaajista ei arvioinut ihmiskaupan vähentyneen. Yksi vastaaja arvioi, ettei ihmiskauppaa

juurikaan tapahdu Suomessa. 12 prosenttia vastaajista ei osannut antaa arviota. Tutkimuksessa selvisi, että siviilijäsenet, ja siviilityöntekijät arvioivat useammin ihmiskaupan tilanteen pysyneen viimeaikoina samana. Upseerit vastasivat useammin ihmiskaupan yleistyneen ($F=3.546$, $p=0.037^*$).

Kuvio 1 kuvaa mistä eri lähteistä vastaajat olivat saaneet tietoa ihmiskaupasta. Selvisi, että eniten tietoa oli saatu internetistä ja toiseksi eniten television/radion kautta. Näiden jälkeen sanomalehdet, Pelastusarmeijan tilaisuudet, ja sosiaalinen media olivat yleisimpiä tiedonlähteitä. Yli puolet (>51 %) kaikista vastaajista oli käyttänyt jotakin näistä kanavista. Noin kolmasosa (35 %) vastaajista oli saanut tietoa yrityksiä tai järjestöjen kautta, ja keskimäärin 15 prosenttia oli kuullut ihmiskaupasta joko aikakauslehdessä, ystävältä tai perheenjäseneltä tai valtion/ministeriöiden kautta. Vähiten käytettyjä kanavia olivat tieteelliset julkaisut/tutkimukset sekä muina lähteinä mainitut Pelastusarmeijan tiedotuskanavat ja Sotahuuto-lehti. Tulokset vastaavat aiempien tutkimuksien tuloksia, joissa eri medialähteet ovat olleet yleisimpiä tiedon lähteitä (ks. Shrestha ym., 2015; Zulaikha ym., 2018). Tutkimuksessa selvisi, että 50–76-vuotiaat vastaajat olivat saaneet tietoa muita ryhmiä vähemmän aikakauslehdistä ($F=3.192$, $p=0.05^*$). 20–34-vuotiaat vastaajat olivat saaneet puolestaan huomattavasti muita ikäluokkia enemmän yrityksiä/järjestöjen kautta ($F=3.676$, $p=0.033^*$). Ensisijainen rooli Pelastusarmeijassa vaikutti siten, että upseerit ilmoittivat muita ryhmiä selkeästi useammin saaneensa tietoa Pelastusarmeijan tilaisuuksista ($F=7.196$, $p=0.002^{**}$).

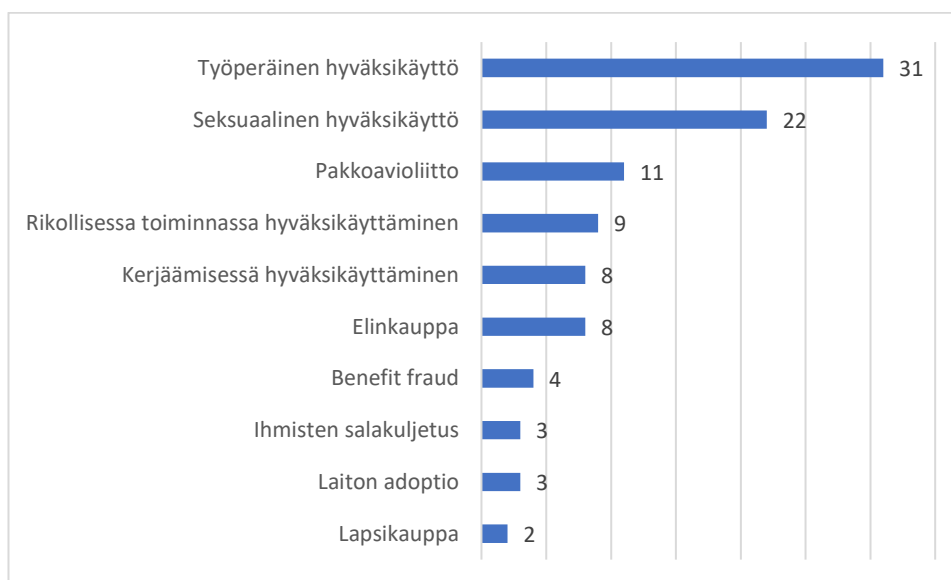

Kuvio 1. Niiden tietolähteiden yleisyys (%), joista vastaajat ovat saaneet tietoa ihmiskaupasta. N=51.

Kaikki vastaajat kokivat tuntevansa ihmiskaupan ilmiönä ainakin joissain määrin. Viidesosa (20 %) vastaajista arvioi tuntevansa ilmiön huonosti. Hieman yli puolet (55 %) vastaajista koki ilmiön jokseenkin tutuksi. Toinen viidesosa vastaajista arvioi tuntevansa ilmiön hyvin ja kuusi prosenttia arvioi tuntevansa ilmiön erittäin hyvin. Upseerit antoivat keskimäärin korkeamman arvion ihmiskaupan tuntemuksesta verrattuna siviilityöntekijöihin ja siviilijäseniin ($F=4.664$, $p=0.01^{**}$). Iällä, sukupuolella tai koulutustasolla ei ollut merkitystä vastaajien arvioon. Vastaajien omat arviot vastasivat todellisuutta ihmiskaupan muotojen nimeämisessä. ”Erittäin hyvän” ja ”hyvän” arvion ilmiön tuntemuksesta antaneet vastaajat osasivat nimetä useampia ihmiskaupan muotoja verrattuna niihin, jotka antoivat ilmiön tuntemuksesta matalamman arvion ($F=4.206$, $p=0.01^{**}$).

Kuvio 2 kuvaa avoimien vastauksien pohjalta kvantifioitut vastaukset ihmiskaupan muodoista ja niiden osuuksia vastauksissa. Vastaajajoukosta kolmasosa (33 %) ei nimennyt yhtäkään ihmiskaupan muotoa ja ohittivat kysymyksen. Tutkimuksessa selvisi, että tunnetuin ihmiskaupan muoto oli työperäinen hyväksikäyttö, jonka osuus kaikista vastauksista oli lähes kolmasosa (31 %). Toinen myös muita muotoja selkeästi tunnetumpi ihmiskaupan muoto oli seksuaalinen hyväksikäyttö, jonka osuus kaikista vastauksista oli noin viidesosa (22 %).

Selkeästi heikommin tunnettuja ihmiskaupan muotoja olivat lapsikauppa, laitton adoptio ja benefit fraud, joista kunkin osuus kaikista vastauksista jäi alle viiden prosentin. Pakkoavioliitto, rikollisessa toiminnassa ja kerjäämisessä hyväksikäyttäminen sekä elinkauppa esiintyivät vastauksissa lähes yhtä usein – keskimäärin noin yhdeksässä prosentissa vastauksia. Vastauksissa nousi esiin toistuvasti ihmisten salakuljetus ihmiskaupan muotona. Vaikka ihmisten salakuljetus usein esiintyy yhteydessä muiden ihmiskaupan muotojen kanssa, voidaan se nähdä myös omana ihmiskaupan muotona. Ihmisten salakuljetus on vahvasti yhteydessä järjestäytyneen rikollisuuden muotoihin – mukaan lukien ihmiskauppaan (Euroopan komissio, 2021). Tästä syystä ihmisten salakuljetus esitetään vastauksissa oman ihmiskaupan muotona.

Kuvio 2. Avovastauksien pohjalta kvantifioidut Ihmiskaupan muodot ja niiden osuudet vastauksissa (%). N=34.

Tutkimuksessa selvisi, että naiset osasivat keskimäärin nimetä useampia ihmiskaupan muotoja kuin miehet (Taulukko 2). Ihmiskaupan muotojen nimetty määrä vaihteli 0–8 välillä. Taulukko 2 kuvaa miesten ja naisten osuuksia eri luokissa, kun nimettyjen muotojen määrä jaettiin kolmeen eri luokkaan. Frekvenssianalyysissä Ensisijaisia rooleja verratessa upseerit osasivat nimetä keskimäärin muita ryhmiä useampia ihmiskaupan muotoja. Varianssianalyysi ei kuitenkaan tunnistanut eroja tilastollisesti merkittäviksi. Vastaajan iällä tai koulutustasolla ei myöskään ollut tilastollisesti merkittävää vaikutusta nimettyjen muotojen määrään.

Taulukko 2. Naisten ja miesten väliset erot nimettyjen ihmiskaupan muotojen määrissä keskiarvoina, asteikko 0–8.

Muotoja nimetty 0–8	N	ka.
Mies	17	1.71
Nainen	31	3.13

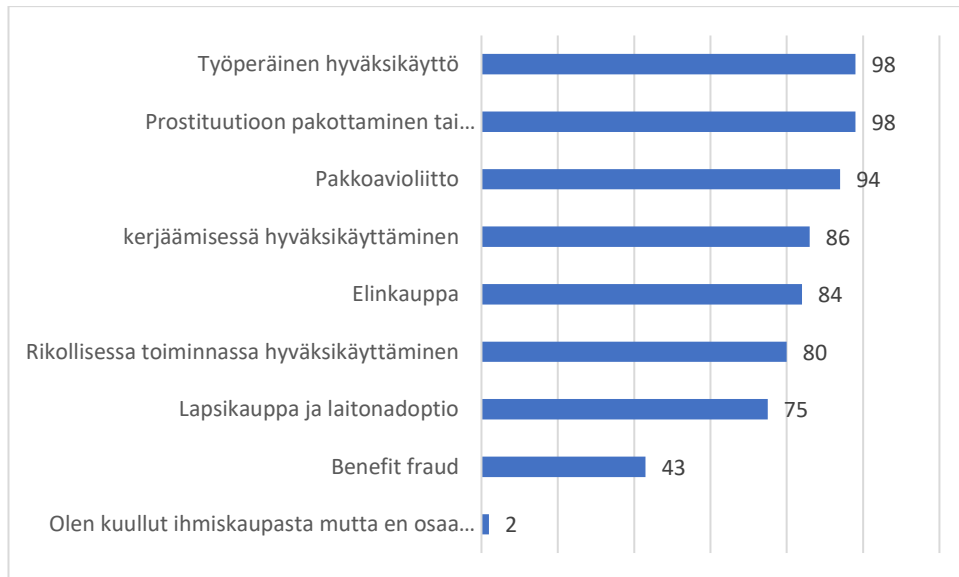
Taulukko 3. Nimettyjen ihmiskaupan muotojen määrät kolmessa luokassa sukupuolen mukaan, keskiarvo (ka.) ja tilastollinen merkitsevyys (p). Miehet (N=17), Naiset (N=31).

Nimettyjen ihmiskaupan muotojen määrä	Sukupuoli	ka.	p
0–2 muotoa	Mies	0.77	0.01**
	Nainen	0.39	
3–5 muotoa	Mies	0.18	0.04*
	Nainen	0.48	
6–8 muotoa	Mies	0.06	0.08
	Nainen	0.13	

*= $p < 0.05$

**= $p < 0.01$

Kuvio 3 kuvaa ihmiskaupan muotoja, joista vastaajat ovat kuulleet tai lukeneet. Lähes jokainen vastaaja oli kuullut tai lukenut työperäisestä hyväksikäytöstä sekä prostituutioon pakottamisesta tai painostamisesta. Myös pakkoavioliitto oli hyvin kuultu/luettu ihmiskaupan muoto. Näiden jälkeen yleisimmät muodot olivat kerjäämisessä hyväksikäyttäminen, elinkauppa, rikollisessa toiminnassa hyväksikäyttäminen sekä lapsikauppa ja laitton adoptio. Heikoiten tunnettu muoto oli benefit fraud. Yksi vastaaja kertoi kuulleensa ihmiskaupasta, mutta ei osannut yksilöidä sen muotoja.

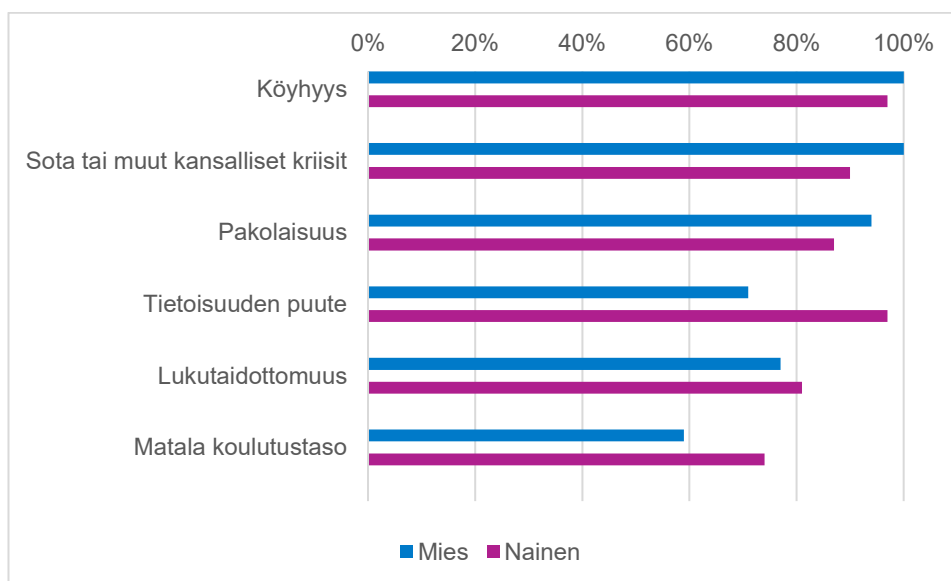

Kuvio 3. Ihmiskaupan muodot, joista ihmiset ovat kuulleet tai lukeneet (%). N=51

Tutkimuksesta ilmeni, että siviilityöntekijöistä huomattavasti pienempi osa upseereihin verrattuna kertoi joskus kuulleensa tai lukeneensa benefit fraud -ihmiskaupasta ($F=4.880$, $p=0.01^{**}$). Laittoman adoption ja lapsikaupan osalta ero oli käänteinen. Upseerit ilmoittivat kuulleensa tai lukeneensa lapsikaupasta ja laittomasta adoptiosta siviilijäseniä ja -työntekijöitä harvemmin ($F=3.669$, $p=0.03^{*}$). Pääkaupunkiseutua ja muuta Suomea verrattaessa, emme löytäneet merkittäviä eroavaisuuksia. Kun asuinalueiden vertailun luokkia muutettiin, jolloin verrattiin Suomen kymmentä suurinta kaupunkia muihin kuntiin. Näiden luokkien väliset erot olivat merkittävämpiä. Vastaajat pienemmistä kunnista ilmoittivat suurissa kaupungeissa asuvia vastaajia useammin kuulleensa tai lukeneensa Rikolliseen toimintaan painostamisesta tai pakottamisesta ($F=5.543$, $p=0.02^{*}$) sekä laittomasta adoptiosta ja lapsikaupasta ($F=4.130$, $p=0.05^{*}$).

Lähes kaikki (98 %) vastaajat pitivät köyhyyttä ihmiskaupalle altisvana tekijänä. Köyhyyden jälkeen yleisin altistavaksi tekijäksi valittu vaihtoehto oli sodat tai muut kansalliset kriisit. Kolmanneksi yleisimmät vastaukset olivat tietoisuuden puute sekä pakolaisuus. Lukutaidottomuus ja matala koulutustaso koettiin vähiten altisvana tekijöinä. Avoimissa vastauksissa mainittuja altistavia tekijöitä olivat muun muassa vammaisuus, ikä ja sukupuoli, syrjäytyminen sekä yhteiskunnan välinpitämättömyys. Varianssianalysissä ilmeni, että miehet pitivät tietoisuuden puutetta naisia huomattavasti harvemmin ihmiskaupalle altistavana tekijänä.

Vastaavaa eroa emme löytäneet muista luokista tai muiden taustamuuttujien vertailussa (kuvio 4).

Kuvio 4. Vastaajien arviointi tekijöistä, jotka altistavat ihmiskapulalle. Vertailu miesten ja naisten välillä. N=48

Kaikki vastaajat kertoivat, että sukupuoleltaan kuka tahansa voi joutua ihmiskaupan uhriksi. Lähes jokainen (98 %) oli myös sitä mieltä, että minkä ikäinen tahansa voi joutua ihmiskaupan uhriksi. Yksi vastaaja antoi vastaukseksi ”nuoret” ja ”aikuiset”.

Vastanneista kolme neljäsosaa (75 %) eivät olleet itse tai että joku heidän tuntehansa henkilö olisi joutunut ihmiskaupan uhriksi. Seitsemän vastaajaa vastasi myönteisesti ja kuusi vastaajaa ei osannut sanoa. Vastaajille, jotka vastasivat kysymykseen myönteisesti, esitettiin jatkokysymys avun saamisesta/hakemisesta itselleen tai toiselle. Vastaajista kolme vastasi hakeneensa apua itselleen tai toiselle.

Avoimissa palautekysymyksissä vastaajat nostivat esiin viranomaisten ja muiden järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön, sekä ihmiskaupan vastaisen toiminnan ja ilmiön tutkimisen tärkeyden. Myös Pelastusarmeijan tekemä tietoisuutta lisäävää työtä pidettiin tarpeellisena.

”korostan yhteistyön (viranomaiset, kolmassektori, työelämä jne.) merkitystä tämän viheliäisen ongelman ehkäisemisessä”

– Vastaja 9

”Pelastusarmeijan työntekijä kävi pitämässä lyhyen infon asiasta työpaikallamme. Se koettiin hyödylliseksi ja silmiä avaavaksi.”

– Vastaja 41

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyössämme olemme käsitelleet erittäin arkaa aihetta, jonka vuoksi tutkimuksen toteuttaminen vaati erityistä huomiota sen eettisessä toteuttamisessa. Olemme noudattaneet koko opinnäytetyöprosessimme aikana tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön edellytyksiä. Varmistimme, että jokainen lähde on merkitty huolellisesti oikein, jotta kunnioitamme tutkimuksessamme kirjallistenlähteiden tekijöitä. Hyvän tieteellisen käytännön tarkoituksena on varmistaa, että tutkimus on arvoltaan sekä moraaliltaan eettisesti oikeanlaista, ja että tutkimuksessa sovelletaan eettisesti kestäviä sekä tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia tutkimus-, tiedonhankinta- ja arviointimenetelmiä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu myös avoin ja vastuullinen tiedeviestintä tutkimustuloksien julkaisemisessa. (Arene, 2019; TENK, 2021.) Laadimme tutkimuslupahakemuksen liitteeksi aineistonhallintasuunnitelman sekä tietosuojaa koskevan vaikutusten arviointilomakkeen.

Ensisijaisen tärkeää oli varmistaa, että kysely on täysin anonyymi sekä vapaaehtoinen. Vapaaehtoisuus on saattanut olla yksi vaikuttaja vastaajamäärään. Vastajat ovat pystyneet missä vaiheessa tahansa kyselyä keskeyttämään vastaamisen. Kysely suoritettiin anonyymisti, jotta vastauksia ei voida liittää tiettyyn vastaajaan. Tutkimuksen aikana selvisi vastaajan palautteesta, että yhden vastaajaryhmän taustakysymyksien vastausten kautta oli mahdollista tunnistaa yksittäinen vastaaja. Tämä johtui organisaation rakenteesta. Tämä tieto otettiin huomioon aineiston analyysissä ja tulosten esittämisessä, jotta tutkimuksessa esitettyjä

tuloksia ei voitaisi yhdistää tiettyyn vastaajaan. Vastauksista selvisi, että osalla vastaajista on ollut ihmiskaupaan tai ihmiskaupan uhreihin liittyviä kokemuksia. Olimme ottaneet tämän mahdollisuuden huomioon kyselylomakkeemme suunnittelussa.

Ihmiskauppa voi olla hyvin arka aihe ja se koskettaa monia ihmisiä ympärimaailman, joten arvioimme että ihmiskaupan vastaisen työn parissa työskentelevillä saattaa olla henkilökohtaisia kokemuksia ihmiskaupasta, joka tulisi ottaa huomioon kyselytutkimuksen suorittamisessa. Kaikille vastaajille annettiin mahdollisuus kysymyksen (kysymys 17) kautta kertoa, jos vastaaja on itse tai joku hänen tuntemansa henkilö on joutunut ihmiskaupan uhriksi. Jos vastaus kysymykseen oli myönteinen, eikä vastaaja ollut hakenut apua itselleen tai toiselle, vastaaja uudelleenohjattiin suoraan ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän etusivulle. Auttamisjärjestelmän sivuilta vastaaja pystyi saamaan luotettavaa tietoa ihmiskaupasta ja hakemaan tarvittaessa apua. Päätimme, että myös kyselyn päätyttyä vastaaja uudelleenohjataan auttamisjärjestelmän sivuille, mikäli kysely herätti epäilyksen avun tarpeesta.

Luotettavuuden mittarina pidetään tutkimustyön validiteettia sekä reliabiliteettia. Reliabiliteetilla tarkoitetaan, sitä kuinka johdonmukaisia kyselyn tuottamat tulokset ovat, ja validiteetilla sitä, kuinka tulokset vastaavat todellisuutta ja käytettyjen menetelmien osuvuus mitata kyseessä olevaa asiaa. Mahdollisimman luotettavan tutkimustyön aikaan saanti vaatii hyvää valmistautumista ja pohja tuntemusta ilmiöstä. Mittarien ja menetelmien valinta tulee miettiä tarkoin, jotta mittarit tuottavat sellaista tietoa, jota on tarkoitus tuottaa. (Tietoarkisto, i.a.-a.) Luotettavuuden vaikuttaa mittarien ja menetelmien lisäksi myös käytetyn lähdemateriaalin luotettavuus, kuvatus tutkimusprosessin, tuloksien sekä johtopäätösten johdonmukaisuus. (Hyväri & Vuokila-Oikkonen, 2020.)

Opinnäytetyömme luotettavuutta ja laadukkuutta varmistimme omalla kattavalla perehtymisellämme ilmiöön, sitä koskevaan aiempaan tutkimustietoon sekä käytettyihin menetelmiin. Rakensimme opinnäytetyömme teoreettisen pohjan aiempien tutkimuksien ja raporttien pohjalta. Kyselytutkimuksen kysymysjoukko on kehitetty soveltamalla aiemmissa tutkimuksissa käytetyistä kysymyksistä. Oleellista

on ollut, että tutkimukset, joista kysymykset on sovellettu, pyrkivät selvittämään samaa asiaa kuin opinnäytetyömme. Vastaajat toteuttivat kyselyn omatoimisesti ilman tutkijan läsnäoloa, jolloin tutkijoilla ei ole voinut olla vaikutusta vastauksiin kyselyn vastaamishetkellä.

Hyvän valmistelun lisäksi tuloksien luotettavuuteen vaikuttaa otannan laajuus. Kyselytutkimuksemme vastaajajoukko jäi odotettua pienemmäksi ja on niukka määrällisen tutkimuksen toteuttamiseksi. Vertailuryhmät eivät olleet aina tarpeeksi edustavia luotettavien tuloksien aikaansaamiseksi. Kerätty aineisto edustaa sukupuoli- ja ikäjakaumaltaan riittävän hyvin tutkimuksen perusjoukkoa, joka tässä tutkimuksessa oli Pelastusarmeijan toimijat. Aineiston on vinoutunut Pelastusarmeijan toimijoiden roolien jakaumassa. Vaikka siviilityöntekijöiden osuus vastaajissa vastaa perusjoukkoa, vastaajissa ei ollut yhtäkään ensisijaisella roolilla sotilas-jäsentä. Myös siviilijäsenten osuus oli hyvin pieni otannassa. Opinnäytetyömme tuloksia ja niiden sovellettavuutta tulee näistä syistä tarkastella kriittisesti.

8 POHDINTA

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kartoittaa Pelastusarmeijan toimijoiden käsityksiä ihmiskaupasta ilmiönä sekä ihmiskaupan tilanteesta Suomessa. Opinnäytetyömme tulokset osoittavat eroja ihmiskaupan tuntemuksessa Pelastusarmeijan toimijoiden välillä. Esimerkiksi nimettyjen ihmiskaupan muotojen määrä vaihteli vastaajien välillä nolasta kahdeksaan ihmiskaupan muotoon. Pelastusarmeija on tehnyt aktiivisesti ihmiskaupan vastaista työtä. Tästä syystä oli odotettavaa, että kaikki vastaajista olivat kuulleet ihmiskaupasta ja että Pelastusarmeijan toiminnassa mukana olevilla olisi jo jonkinlainen pohjakäsitys ihmiskaupasta ilmiönä.

Pelastusarmeijan toimintakertomuksissa tuli esille, että tietoisuuden lisäämiseen on panostettu työyhteisöissä ja Pelastusarmeijan osastoilla. Vastaajien välillä löytyi kuitenkin huomattavia eroja ihmiskauppaa koskevassa tiedossa. Kyselytutkimusemme osoitti vastaajien välisiä eroja muun muassa ihmiskaupan eri muotojen nimeämisessä. Siviilijäsenten sekä -työntekijöiden oma arvio ilmiön tuntemuksesta oli myös upseereita alhaisempi. Upseereiden korkeampi itsearvio korreloi muun muassa muita ryhmiä parempana ihmiskaupan muotojen nimeämisellä. Laajempi tutkimus pystyisi osoittamaan paremmin eri rooliryhmien välisiä eroja esimerkiksi työntekijöiden (upseerit, siviilityöntekijät) ja jäsenten (siviilijäsenet, sotilaat) välillä.

Vastaajat olivat kuulleet tai lukeneet useasta ihmiskaupan muodosta, mutta ihmiskaupan muotoja nimettiin tähän verrattuna heikosti. Yli 75 prosenttia vastaajista olivat kuulleet muun muassa lapsikaupasta ja laittomasta adoptiosta, elinkaupasta sekä rikollisessa toiminnassa ja kerjäämisessä hyväksikäyttämisestä (Kuvio 3). Tästä huolimatta näiden muotojen osuus nimettyjen ihmiskaupan muotojen listassa oli alle 10 % (Kuvio 2) ja merkittävä osa (33 %) vastaajista ei nimenyt yhtäkään ihmiskaupan muotoa. Ihmiskaupan muotoja koskeva tieto vaikuttaisi saavuttaneen suurimman osan vastaajista, mutta tutkimustulokset

näyttäisivät viittaavan, ettei tietoa ole sisäistetty, joka heijastuu heikkona ihmiskaupan muotojen nimeämisenä.

Tutkimustulokset näyttäisivät osoittavan, että tuntemattomammat ihmiskaupan muodot, jotka ovat vähemmän esillä esimerkiksi uutisoinnissa, ovat muita ihmiskaupan muotoja huomattavasti vieraampia myös Pelastusarmeijan sisällä. Tietoa lisäävälle työlle olisi siis edelleen tarve. Taustatekijöillä, kuten iällä, sukupuolella, asuinalueella ja ensisijaisella roolilla, tuntui olevan odotettua vähemmän vaikutusta esimerkiksi vastaajien omaan arvioon ilmiön tuntemisesta, tiedonlähteiden käyttöön ja yleiseen tuntemukseen. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet muun muassa tuloluokan, asuinalueen ja koulutustason vaikuttavan ihmiskaupan tuntemukseen (Bogdan, 2020). Merkittävimpiä eroja tutkimuksessamme esiintyi miesten ja naisten välillä.

Ryhmien välisten erojen vähyyttä saattaa selittää esimerkiksi aineiston niukkuus vastaajamäärissä. Laajempi ja edustavampi aineisto pystyisi antamaan paremmin todellisuutta heijastavia tuloksia. Toinen selittävä tekijä saattaa olla se, että Pelastusarmeijan tekemä tietoisuutta lisäävä työ on tasoittanut mahdollisia eroja esimerkiksi toimijaryhmien välillä. Tämä tarkoittaisi sitä, että tietoisuuden lisäämiseen tähtäävä työn on tässä suhteessa onnistunut. Vastaavanlainen tutkimus voisi mahdollisesti toimia myös tietoisuutta lisäävän työn vaikuttavuuden mittarina. Tutkimuksen tulokset antavat karkean käsityksen Pelastusarmeijan toimijoiden käsityksistä ihmiskaupan tilanteesta ja ilmiön tuntemuksesta.

Tutkimuksemme ensisijaiseksi haasteeksi näimme keräämämme aineiston odotettua pienemmäksi jäämisen. Aineiston pieneksi jäämiseen on saattanut vaikuttaa opinnäytetyön aineistonkeruun ajankohta. Aineistonkeruu sijoittui syksyn alkuun, jolloin on mahdollista, että osa kyselylinkin saaneista ei huomannut viestiä tai jaksanut vastata kyselyyn. Pidempi aineistonkeruu-aika ja aktiivisempi muistuttelu kyselyyn vastaamisesta olisi saattanut edesauttaa laajemman aineiston saamiseen.

8.2 Ammatillinen reflektio

Oman ammatillisen kasvun ja kehityksen pohdinta on ollut läsnä koko opinnäytetyön prosessin ajan. Tutkimuspainotteinen opinnäytetyö on antanut mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä tutkijana ja laajentanut omaa näkemystämme sosiaalialan työkentästä. Opinnäytetyö on tuonut uuden laisia haasteita. Ensimmäiseksi haasteeksi osoittautui kerätyn aineiston niukkuus, joka hankaloitti tavoitteiden saavuttamista. Aineistoon liittyviä haasteita oli myös kyselylomakkeen kysymykset. Yksi tutkimuskysymyksistämme oli Pelastusarmeijan toimijoiden käsityksien kartoittaminen ihmiskaupasta ilmiönä ja sen tilanteesta Suomessa. Kyselylomakkeen kysymykset kartoittavat huomattavasti enemmän vastaajien tuntemusta ihmiskaupan muodoista ja tiedonlähteistä, kuin vastaajien käsityksistä ilmiöstä tai sen nykytilanteesta. Aineiston hyödyntäminen vastaajien käsityksien kartoittamiseen jäi tästä syystä ohueksi.

Vaikka käytimme paljon aikaa teoriatietoon perehtymiseen, emme olleet tarpeeksi huolellisia kyselylomakkeen suunnittelussa. Huolellisemmin suunniteltu kyselylomake olisi todennäköisesti tuottanut tarkoituksenmukaisempaa aineistoa, joka vastaisi paremmin tutkimuskysymyksiimme. Laadullisten menetelmien laajempi hyödyntäminen olisi myös mahdollisesti auttanut vastaajien käsityksien kartoittamisessa. Tutkimukseen liittyvien menetelmien hallitsemisen opettelu on ollut hyvin uusi ja erilainen oppimiskokemus, ja on haasteistaan huolimatta avannut uudenlaista kiinnostusta oman alan kehittämistyöhön tutkimuksen näkökulmasta. Menetelmien oppiminen on myös vahvistanut omaa kokemustamme ammatillisesta osaamisesta.

Opinnäytetyömme on ollut vahvasti yhteydessä moneen ammattialamme kompetenssien osa-alueisiin, kuten eettisyyteen, kriittiseen ja osallistavaan yhteiskuntaosaamiseen, työyhteisöosaamiseen sekä tutkimukselliseen kehittämis- ja innovaatio-osaamiseen. Opinnäytetyömme aiheeseen perehtyminen on edistänyt tuntemustamme ihmis- ja perusoikeussäädösten tuntemuksesta ja on aiheuttanut paljon eettistä pohdintaa. Ilmiö sisältää paljon erilaisia arvostirittäviä ulottuvuuksia esimerkiksi uhri-hyväksikäyttäjistä, eli ihmiskaupan uhreista, jotka ovat

selviytyäkseen itse syyllistyneet ihmiskauppaan esimerkiksi värväämällä uhreja (ks. Korpela, 2021).

Diakoniatyön näkökulmasta opinnäytetyö on ollut olennainen osa diakonin ammatillisen ydinosaamisen kehittymisessä. Diakonian viranhaltijaan työn keskiössä on sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen sekä luovuttamattoman ihmisarvon puolustaminen aina ja kaikkialla. Diakonilla tulee olla ihmisten tukemiseksi laaja-alaista osaamista ihmisten avuntarpeen ja hädän tunnistamisessa. (Diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaus, 2020.) Ihmiskauppa on ajankohtainen ja suuri yhteiskunnallinen ongelma ja tuntemus ihmiskaupan ilmenemismuodoista on diakonille erittäin tärkeää, sillä diakoniatyön avun piiriin hakeutuvat ihmiset ovat usein yhteiskunnallisesti heikommassa asemassa olevia ja näin myös suuremmassa riskissä joutua ihmiskaupan uhriksi. Erityisen ajankohtaiseksi ilmiön tekee muun muassa Ukrainan sota, jonka aiheuttama pakolaisvirta altistaa erityisesti ukrainalaiset myös Suomessa haavoittuaiseen asemaan. Ilmiön tunteminen auttaa myös toisten hädän ymmärtämisessä ja toisen asemaan asettamisessa.

Kirkon nuorisotyönohjaajan työntekijän työssä keskeisessä roolissa on yhdessä perheiden kanssa turvata nuorten ja lasten, fyysinen, hengellinen ja henkinen kasvurauha. Kirkon kasvatustyö keskittyy kokonaisvaltaisen kasvun mahdollistamiseen ja tukemiseen kaiken ikäisille. (Nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus, 2020.) Ihmiskauppa ei rajoitu vain aikuisiin ja viimeaikaisissa tutkimuksissa on huomattu uhrilastoissa lasten osuuksien kasvua. Kirkon kasvatuksen työntekijällä on tärkeä rooli tukea lasten ja nuorten turvallista kasvua, joka on kokonaisuudessaan myös ennaltaehkäisevää työtä. Nuorisotyössä työn ei tarvitse suoraan liittyä ihmiskauppaan, vaan ennemmin turvallisen kasvuympäristön ja turvataitojen opettamiseen. Nuorten keskuudessa tiedon lisääminen kuitenkin myös oleellista, jotta nuoret pystyvät itse tunnistamaan vaaratilanteita ja välttymään niiltä.

Diakoniatyölle ja nuorisotyölle yhteisiä ydinosaamisen osa-alueita ovat toimintaympäristö- ja yhteisöosaaminen. Joihin liittyy olennaisesti verkostojen muodostaminen ja jo olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen. Toimintaympäristön

tunteminen on tärkeää, jotta työntekijällä on todenmukainen ymmärrys siitä ympäristöstä, jossa ihmiset arjessa elävät. Lisäksi työntekijällä tulee olla taitoa tutkia ja käyttää arjessa saatua tietoa toimintaympäristöstä ja ihmisten arjesta. (Diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaus, 2020; Kirkon ammattien yhteinen ydinosaamiskuvaus, 2020.) Koska kirkko on myös osana ihmiskaupan vastaista verkostoa, on ilmiön tunteminen tärkeää myös kirkon työntekijöille. Vaikka emme kuulu kirkkoon tai näe itseämme tulevaisuudessa kirkon työntekijöinä, koemme kuitenkin diakonia- ja nuorisotyön ydinosaamisesta olevan hyötyä tulevaisuudessa sosiaalialan auttamistyössä. Perehtyminen myös kirkon työhön on myös laajentanut tulevaisuuden yhteistyöverkostoamme. Kirkko on arvokas toimija ihmiskaupan vastaisessa työssä ja näkisimme että kirkolla olisi mahdollisuus suurempaan rooliin tuomalla Pelastusarmeijan tavoin kristillistä ihmiskäsitystä ja arvomaailmaa myös ihmiskaupan vastaiseen työhön.

Ihmiskaupan ilmiöön tutustuessa olemme huomanneet kuinka ihmiskaupan vastainen toiminta ei kuulu ainoastaan poliisiviranomaisille ja tuomioistuimille, vaan siihen tarvitaan näiden lisäksi moniammatillista osaamista ja yhteistyötä niin sosiaalialan ja terveydenhuollon ammattilaisilta sekä kolmannen sektorin toimijoita. Ihmiskaupan ilmiöön perehtyminen on avannut ikkunan näkemään kuinka tämä vakava ja äärimmäinen hyväksikäytön muoto kohdistuu erityisesti yhteiskunnassamme haavoittuvaisimpiin yksilöihin ja ihmisryhmiin. Lisäksi se on auttanut ymmärtämään, kuinka globalisaatio on muuttanut omia käsityksiämme ihmiskaupan lisääntymisestä ja kuinka Suomikaan ei ole immuuni tälle julmalle rikollisuuden muodolle.

8.3 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimuksia varten ehdotamme, että ihmisten käsityksiä ja tuntemusta ihmiskaupasta tutkittaisiin tulevaisuudessa Pelastusarmeijan sisällä laajemmin suuremmalla otannalla valtakunnallisesti. Ehdotamme myös, että käsityksien lisäksi Pelastusarmeijassa tutkittaisiin asenteita ihmiskaupan uhreja kohtaan. Lisäksi näemme hyödylliseksi, että Suomessa tutkittaisiin valtakunnallisesti ihmisten käsityksiä ja asenteita ihmiskaupan ilmiötä ja uhreja kohtaan, sillä kyseistä

tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Tieto ihmisten käsityksistä, asenteista ja ilmiön tuntemuksesta on arvokasta. Bogdan (2020) toteaa, että tunnistamalla ihmiskaupan johtavia syitä ja seuraamalla ihmisten käsityksiä ihmiskaupasta kyselyiden avulla, eri toimijat pystyvät paremmin auttamaan ihmiskaupan uhreja. Lisäksi tällaisesta tiedosta voisi olla myös hyötyä erilaisten kampanjoiden vaikuttavuuden arvioinnissa ja kehittämisessä (Bogdan, 2020; Sharapov, 2019). Ihmisten käsityksiä koskevalla tutkimustiedolla voi olla myös käyttöä esimerkiksi tietoisuuden lisäämisessä, aiheeseen kouluttamisessa ja uhrien auttamisen kehittämisessä (Tumiel, 2016; Zulaikha ym., 2018).

Ihmiskaupan vastaisessa kampanjoinnissa saatetaan harvoin ottaa huomioon sitä, mitä ihmiset jo tietävät ihmiskaupasta. Tietoisuutta lisäävässä kampanjoinnissa olisi järkeä vasta kun toimijoiden tietoon saadaan lähtötason erot ilmiön tuntemuksesta ja asenteista. (Sharapov, 2019; Bogdan, 2020.) Sharapov (2019) toteaa, että ihmiskaupasta on rakentunut mediassa ja politiikassa henkilökohtaisesti merkityksetön ongelma. Jatkotutkimus ihmisten käsityksistä ja asenteista pystyisi tekemään ihmiskaupan vastaisesta työstä ja kampanjoinnista tässä suhteessa vaikuttavampaa.

8.4 Tuloksien soveltamismahdollisuudet kirkon työssä

Suomen Evankelis-Luterilainen kirkon tehtävä on julistamisen ja sakramenttien jakamisen lisäksi lähimmäisenrakkauden toteuttaminen. Tämä on koko Suomenlaajuisen kirkon tehtävät. Yksittäisten paikallisseurakuntien tehtävänä on muun muassa diakonia sekä kristilliseen sanomaan perustuva julistus- ja palvelutehtävät. (L 1054/1993.) Kirkko on aktiivinen yhteiskunnallinen toimija ja vaikuttaja. Kirkko tuo kristillisiä arvoja ja näkökulmia yhteiskunnalliseen keskusteluun; on mukana järjestöjen sekä kuntien yhteistyöhankkeissa, joissa vaikutetaan ja tuetaan yhteiskunnan heikoimpia. Kirkon antama apu on sekä henkistä, hengellistä, että aineellista ja merkittävä osa seurakuntien jokapäiväistä työtä. (Suomen Ev. Lut. Kirkko, i.a.-a)

Kirkkohallitus on osa ihmiskaupan vastaisten verkostoa. Kirkkohallitus julkaisi yhteistyössä kirkkojen ja kristillisten järjestöjen kanssa vuonna 2006 Ihmiskauppa – nykyajanorjuutta. Ihmiskaupan vastustaminen kirkkojen työssä -vihkosen, jonka tarkoituksena oli kuvata ihmiskauppaa ja kertoa ihmiskaupasta ilmiönä, sekä viestittää, miksi ihmiskauppa on myös kirkkojen asia ja antaa näkökulmia työntekijöille ihmiskaupan vastaisen työn rakentamiseen. Julkaisu soveltuu niin kirkkojen kuin kristillisten yhteisöjen, kansalaisjärjestöjen ja terveydenhuollon työntekijöiden käyttöön. (Suomen ekumeeninen neuvosto, 2007.)

Kansainväliset kriisit ajavat monet ihmiset haavoittuvaan asemaan, kun ihmiset joutuvat pakenemaan kotimaastaan. Haavoittuvainen asema altistaa kriisien uhrin ihmiskaupalle, ja muunlaiselle hyväksikäytölle. Ukrainan sodan aiheuttama kansainvälinen kriisi on ollut yksi kirkon viimeaikaisia auttamistyön kohteita. Kirkkohallitus (2022) on antanut yleiskirjeessään lisäohjeita ukrainalaispakolaisten auttamiseen seurakunnissa. Ohjeissa annetaan tietoa siitä, kuinka pakolaiset ovat alttiita ihmiskaupalle ja muulle hyväksikäytölle. Ihmiskaupan tunnistamisen auttamisessa viitataan kansainvälisen siirtolaisjärjestön IOM:n julkaisemaan oppaaseen ihmiskaupan uhrin ensivaiheen tunnistamisesta ja palveluohjauksesta.

Kirkkohallitus ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko on ollut vuosien ajan aktiivinen ihmiskaupan vastaisen työn tekijä. Kirkon yhteisvastuunkeräys kampanjoi vuonna 2017 ihmiskaupan torjumisen ja ihmiskaupan uhrien puolesta. Kampanjan aikana kerätyillä varoilla tuettiin useita ihmiskaupan vastaista työtä tekeviä järjestöjä ja rikosuhripäivystyksen työtä. (Suomen Ev. Lut. Kirkko, i.a.-b) Kirkko tuo ihmiskauppaa myös julkiseen keskusteluun muun muassa julkaisemalla artikkeleita Helsingin seurakuntayhtymän Kirkko ja kaupunki -lehdessä.

Kirkko on hyvin tunnistanut ihmiskaupan vastaisentyön osana kristillisen maailmankatsomusta ja näin myös osana kirkon tehtävää – lähimmäisenrakkauden toteuttamista. Kirkkohallituksen julkaisema teos sisältää paljon jo vanhentunutta tilastotietoa ihmiskaupasta, vaikka toki ihmiskaupan muotojen tunnistamista koskeva sisältö on edelleen sovellettavissa. Päivitetty versio oppaasta voisi olla tarpeellinen työkalu päivittää kirkon työntekijöiden tuntemusta ihmiskaupan tilanteesta. Opinnäytetyömme tehdyn kyselytutkimuksen kaltaisen kyselyn

tekemisellä olisi myös mahdollisuus kartoittaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden käsityksiä ja tuntemusta ihmiskaupasta ilmiönä ja sen nykytilanteesta. Kirkolla olisi tällaisen tutkimuksen tekemiseen laaja vastaajajoukko sekä riittävät resurssit. Kyselyn tuloksia olisi mahdollista hyödyntää työntekijöiden uuden oppaan tekemisessä. Oppaan vaikuttavuutta voitaisiin arvioida seurantatutkimuksella ihmisten käsityksistä. Kirkon nuorisotyössä olisi mahdollista tehdä nuorille suunnattua valistavaa ja tietoisuutta lisäävää materiaalia ihmiskaupasta. Diakoniatyössä työntekijöiden oppaasta voisi olla apua diakoniatyön piiriin hakeutuvien mahdollisten uhrien tunnistamisessa.

LÄHTEET

- Arene. (19.12.2019). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTI-SET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- Autio, T. L., & Karjala, A. (2012). Ihmiskauppa ja ihmisoikeudet. Teoksessa L. Ervo, R. Lahti & J. Siro (toim.), *Perus- ja ihmisoikeudet rikosprosessissa*. 175–215. (Helsingin hovioikeuden julkaisuja). Helsingin hovioikeus.
- Bogdan, L. (2020). Public perception of human trafficking: a case study of Moldova. *Comparative Migration Studies*, 8(42).
<https://doi.org/10.1186/s40878-020-00201-5>
- Diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaus. (21.4.2020). Teoksessa *Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset*. (2022). Kirkkohallitus. <https://kirkkonydinosaaminen.fi/diakonian-viranhaltija.html>
- EPRS. (2014). *The problem of human trafficking in the European Union*.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2014/140780/LDM_BRI\(2014\)140780_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2014/140780/LDM_BRI(2014)140780_REV1_EN.pdf)
- Euroopan komissio. (29.9.2021). Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Uudistettu maahanmuuttajien salakuljetuksen vastainen EU:n toimintasuunnitelma vuosiksi 2021–2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:591:FIN>
- Euroopan Parlamentin ja Neuvoston Direktiivi 2011/36/EU, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011, ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta. *Euroopan unionin virallinen lehti*. 15.4.2011. <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj>
- European Commission. (i.a.). *Together Against Trafficking in Human Beings. Finland*. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-countries/finland_fi

- Hannonen, J. (16.11.2021). *Mistä ihmiskaupan uhrien rankaisemattomuusperiaatteessa on kyse?* [Yhdenvertaisuus valtuutettu]. <https://syriinta.fi/-/mista-ihmiskaupan-uhrien-rankaisemattomuusperiaatteessa-on-kyse->
- Hannonen, J., & Kaunulainen, H. (1.9.2022). *Ihmiskaupanuhrien rankaisemattomuusperiaate*. [Oikeusministeriön julkaisuja, 8]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-386-5>
- HE 69/2016. Hallituksen esitys eduskunnalle pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160069.pdf>
- Heikkilä, T. (2014). *Kvantitatiivinen tutkimus*. (9. uud. p.). Edita. <http://tilastolinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Hodge, D. R., & Lietz, C. A. (2007). The International Sexual Trafficking of Women and Children: A Review of the Literature. *Affilia*, 22(2), 163–174. <https://doi.org/10.1177/0886109907299055>
- Holopainen, M. (2008). *Tilastolliset menetelmät*. (5. uud. p.). WSOY.
- Hyväri, S., & Vuokila-Oikkonen, P. (2020). *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0*. <https://libguides.diak.fi/oskeopas>
- Härkönen, A. (15.7.2020). Ennätyksellisen moni sanoo joutuneensa Suomessa ihmiskaupan uhriksi – ”saattaa viitata siihen, että ihmiskauppa olisi jossain määrin lisääntynyt”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006571831.html>
- Ihmiskauppa.fi. (i.a.-a). *Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä*. Saatavilla 4.12.2022 https://www.ihmiskauppa.fi/tietoa_auttajille/ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelma
- Ihmiskauppa.fi. (i.a.-b). *Mitä on ihmiskauppa?* Saatavilla 4.12.2022 <https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa>
- Ihmiskauppa.fi. (i.a.-c). *Ihmiskauppa Suomessa*. Saatavilla 4.12.2022 https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskauppa_suomessa
- Ihmiskauppa.fi. (i.a.-d). *Benefit fraud -ihmiskauppa*. Saatavilla 4.12.2022 https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_muodot/benefit_fraud_ihmiskauppa

- Ihmiskauppa.fi (i.a.-e). *Elinkauppa. Saatavilla* 1.12.2022. https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_muodot/elinkauppa
- Ihmiskauppa.fi (i.a.-f). *Kerjäämisessä hyväksikäyttäminen. Saatavilla* 1.12.2022. https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_muodot/kerjaamisessa_hyvaaksikayttaminen
- Ihmiskauppa.fi (i.a.-g). *Pakkoavioliitto. Saatavilla* 1.12.2022. https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_muodot/pakkoavioliitto
- Ihmiskauppa.fi. (i.a.-h). *Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa. Saatavilla* 4.12.2022 https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_muodot/seksuaalinen_hyvaaksikaytto
- Ihmiskauppa.fi (i.a.-i). *Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa. Saatavilla* 1.12.2022. https://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan_muodot/tyovoiman_hyvaaksikaytto
- Ihmiskauppa.fi. (2019). *Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuosikatsaus 2019.* https://www.ihmiskauppa.fi/files/505/Ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_tilannekatsaus_1.1.-_31.12.2019.pdf
- Ihmiskauppa.fi. (2020). *Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuosikatsaus 2020.* https://www.ihmiskauppa.fi/files/525/Ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_vuosikatsaus_1.1.-_31.12.2020.pdf
- Ihmiskauppa.fi. (2021). *Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuosikatsaus 2021.* https://www.ihmiskauppa.fi/materiaalipankki/tilastot_ja_tilannekatsaukset/ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_vuosikatsaus_2021
- Ihmiskauppa.fi. (2022). *Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän puolivuotiskatsaus 2022.* https://www.ihmiskauppa.fi/materiaalipankki/tilastot_ja_tilannekatsaukset/ihmiskaupan_uhrien_auttamisjarjestelman_puolivuotiskatsaus_2022
- International Labour Organization. (2014). *Profits and Poverty: The Economics of Forced Labour.* https://www.ilo.org/global/publications/ilo-books-tore/order-online/books/WCMS_243391/lang--en/index.htm
- International Labour Organization. (2017). *Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage.* https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_575479/lang--en/index.htm

- Kirkon ammattien yhteinen ydinosaamiskuvaus. (2020) Teoksessa *Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset*. (2022). Kirkkohallitus. <https://kir-konydinosaaminen.fi/yhteinen-ydinosaaminen.html>
- Korpela, A. (2021). *Criminal Prosecution of Female Sex Trafficking Victims in Finland: Examining Expert Knowledge on the Victim-Perpetrator Overlap*. [Pro-Gradu tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202105044374>
- Kotimaisten kielten keskus. (i.a.). *Käsitys*. Teoksessa Kielitoimiston sanakirja. Saatavilla 20.5.2022 <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/Käsitys>
- Könönen, E. (1964). *Hengen miekka auttava käsi. Pelastusarmeijan vaiheet Suomessa*. WSOY. Porvoo.
- L 1054/1993 Kirkkolaki. 26.11.1993/1054. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1993/19931054>
- L 301/2004 Ulkomaalaislaki. 30.4.2004/301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2004/20040301>
- L 39/1889. Rikoslaki. 19.12.1889/39. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1889/18890039001#a16.8.1996-626>
- LA 39/2019. Lakialoite laeiksi rikoslain 25 luvun ja avioliittolain 19 §:n muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Sivut/LA_39+2019.aspx
- Luoto, R. (2009). Kyselytutkimuksen suunnittelu. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*. 125(15), 1647–53. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo98221.pdf>
- Markkola, P. (2002). *Synti ja siveys. Naiset, uskonto ja sosiaalinen työ Suomessa 1860–1920*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Marttinen, M. & Tikkanen, M. (2014). *Lukiolaiset ja ihmiskauppa: V.A.L.O. koulussa*. [Opinnäytetyö, Mikkelin ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014121119490>
- Migri. (i.a.). *Turvapaikka Suomesta. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä*. <https://migri.fi/ihmiskaupan-uhrien-auttamisjarjestelma>
- Mobasher, Z., Bladwin, S.B., Navarro, B., Bressler-Montgomery, D., King, J., Family, L., Smith, L. V., & Kuo, T. (2021). Knowledge and perceptions of human trafficking among community-based and faith-based organization members in South Los Angeles. *Global Health*

- Promotion* 3(29) s. 45–56. <https://doi-org.anna.diak.fi/10.1177/17579759211028177>
- Mäkisalo, H. (2016). Elinkauppa. *Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim*, 132(2), s. 117–9.
- Nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus. (21.4.2020). Teoksessa *Kirkon ammattien ydinosaamiskuvaukset*. (2022). Kirkkohallitus. <https://kir-konydinosaaminen.fi/nuorisotyönohjaaja.html>
- Oikeusministeriö. (2020.-a). *Ihmiskaupan vastainen työ*. <https://oikeusministerio.fi/ihmiskaupan-vastainen-tyo>
- Oikeusministeriö. (2020.-b). *Pakkoavioliitot ja rikosoikeudelliset seuraamukset*. <https://www.riku.fi/content/uploads/2020/03/OM-Pakkoavioliitot-ja-rikosoikeudelliset-seuraamukset-fi.pdf>
- Oikeusministeriö. (6.9.2021). *Rankaisemattomuusperiaatteen toteutumista selvitetään*. <https://oikeusministerio.fi/-/rankaisemattomuusperiaatteen-toteutumista-selvitetaan>
- Ollus, N. (2016). Forced Flexibility and Exploitation: Experiences of Migrant Workers in the Cleaning Industry. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 6(1), 25–45. <https://doi.org/10.19154/njwls.v6i1.4908>
- Pelastusarmeija. (2018). *Kirkko nimeltä Pelastusarmeija*. https://www.pelastusarmeija.fi/pelastusarmeija/yleista/Kirkko_nimelta_Pelastusarmeija_-_Internet_Rumpu.pdf
- Pelastusarmeija. (2019). *Pelastusarmeijan toimintakertomus*. https://www.pelastusarmeija.fi/pelastusarmeija/yleista/Pelastusarmeijan_toimintakertomus_2019.pdf
- Pelastusarmeija. (1.10.2019). *Halpa hinta tulee kalliiksi – puhutteleva kampanja ihmiskauppaa vastaan!* <https://www.pelastusarmeija.fi/uutisia/uutiset/halpa-hinta-tulee-kalliiksi-puhutteleva-kampanja-ihmiskauppaa-vastaan>
- Pelastusarmeija. (2020). *Pelastusarmeijan toimintakertomus*. <https://www.pelastusarmeija.fi/pelastusarmeija/yleista/toimintakertomus-2020.pdf>
- Pelastusarmeija. (i.a.-a). *Pelastusarmeija*. Saatavilla 4.12.2022 <https://www.pelastusarmeija.fi/pelastusarmeija/yleista>

- Pelastusarmeija. (i.a.-b). *Ihmiskauppaa vastaan, ihmisarvon puolesta*. Saatavilla 4.12.2022 <https://www.pelastusarmeija.fi/ihmiskauppaa-vas-taan>
- Perrin, B. (2010). Just Passing Through? International Legal Obligations and Policies of Transit Countries in Combating Trafficking in Persons. *The European Journal of Criminology*. 7(1), 11–27. <https://doi.org/10.1177/1477370809347946>
- Roth, V., & Luhtasaari, M. (2021). *Suomi torjuu ihmiskauppaa: Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma*. (Oikeusministeriön julkaisuja, 15). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-901-8>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoar-kisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_3.html
- Sharapov, K. (2019). Public Understanding of Trafficking in Human Beings in Great Britain, Hungary and Ukraine. *Anti-Trafficking Review*. (13), 30–49. <https://doi.org/10.14197/atr.201219133>
- Shrestha, R., Kärki, P., Suwal, A., & Copenhaver, M. (2015). Sex Trafficking Related Knowledge, Awareness, and Attitudes among Adolescent Female Students in Nepal: A Cross-Sectional Study. *PLOS One* 10(7). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0133508>
- Suomen ekumeeninen neuvosto. (2007). *Ihmiskauppa – nykyajan orjuutta. Ih-miskaupan vastustaminen kirkkojen työssä*. [Suomen ekumeenisen neuvoston julkaisuja, 79.]. https://www.ekumenia.fi/julkai-suja/sen_julkaisuja_1987-/ihmiskauppa_-_nykyajan_orjuutta/
- Suomen Ev. Lut. Kirkko. (i.a.-a). *Kirkko vaikuttaa yhteiskunnassa*. Saatavilla 1.12.2022 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkko-ja-yhteiskunta/kirkko-vaikuttajana>
- Suomen Ev. Lut. Kirkko. (i.a.-b). *Ihmiskauppa*. Saatavilla 1.12.2022 <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/monikulttuurisuus/seurakun-nat-ja-maahanmuuttajat/ihmiskauppa>
- Taloustutkimus. (11.3.2022). *Uutisia. Suosituimmat hyväntekeväisyyskohteet ja järjestöt*. <https://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/uutisia/suosi-tuimmat-hyvan-tekevaisyyskohteet-ja-jarjestot.html>

- TENK. (7.7.2021). *Hyvä tieteellinen käytäntö* (HTK). <https://tenk.fi/fi/tiede-vilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>
- Tietoarkisto. (i.a.-a). Mittaaminen: Mittarin luotettavuus. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [Tietoarkisto]. Saatavilla 16.11.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/mittaaminen/luotettavuus/>
- Tietoarkisto. (i.a.-b). Varianssianalyysi. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [Tietoarkisto]. Saatavilla 3.12.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/variassi/anova/>
- Tietoarkisto. (i.a.-c). Hypoteesien testaus. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [Tietoarkisto]. Saatavilla 7.3.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/hypoteesi/testaus/>
- Tumiel, K. (2016). America's modern-day slavery: Public perceptions of human trafficking (Order No. 10253866). *Health Research Premium Collection; Social Science Premium Collection*. (1871695966). <https://www.proquest.com/docview/1871695966?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
- UNICEF. (i.a.). *End Trafficking – UNICEF USA*. Saatavilla 29.11.2022 <https://www.unicefusa.org/sites/default/files/assets/pdf/End-Child-Trafficking-One-Pager.pdf>
- UNODC. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime And the Protocols Thereto*. <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>
- UNODC. (2022). *Global Report on Trafficking in Persons 2022*. https://www.unodc.org/documents/Global_Report_on_TIP.pdf
- UNODC. (i.a.). *The Protocol. Resources for Protocol Implementation*. Saatavilla 20.5.2022 <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/protocol.html>
- VA 53/2015. Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

- annetun lain voimaantulosta 23.6.2015/53. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053>
- Valli, R. (2018). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli. (toim.). (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin* 1. (5. uud. p.). 81–99 PS-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-451-516-0>
- Vilkkä, H. (2007). *Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet*. Tammi.
- Viuhko, M. (2010). Human Trafficking for Sexual Exploitation and Organized Procuring in Finland. *The European Journal of Criminology*, 7(1), 61–75. <https://doi.org/10.1177/1477370809347945>
- Viuhko, M. (2013). *Orjakaupasta puhuminen hämärtää kuvaa ihmiskaupasta*. [ETMU ry]. <https://liikkeessaylirajo-jen.fi/orjakaupasta-puhuminen-hamartaa-kuvaa-ihmiskaupasta/>
- Weitzer, R. (2014). New Directions in Research on Human Trafficking. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 653(1), 6–24. <https://doi.org/10.1177/0002716214521562>
- Winterdyk, J., & Reichel, P. (2010). Introduction to Special Issue: Human Trafficking: Issues and Perspectives. *European Journal of Criminology*, 7(1), 5–10. <https://doi.org/10.1177/1477370809347894>
- Yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta. (1.2.2008). https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2012/20120044/20120044_2#idm45053758403392
- Yleissopimus pakollisesta työstä. (1.5.1932). <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1935/19350044#idm45053758048784>
- Zulaikha, M., Lukman, Z.M., Azlini, C., Normala, R. & Kamal, M.Y. (2018). The Perception of Social Work Students on Human Trafficking in Malaysia. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 2(10), 159–165. https://www.researchgate.net/publication/337494834_The_Perception_of_Social_Work_Students_on_Human_Trafficking_in_Malaysia

LIITE 1. Saatekirje

Hei!

Teemme opinnäytetyötä Suomen Pelastusarmeijan toimijoiden käsityksistä ihmiskaupasta. Kyseessä on anonyymi kyselytutkimus, eli henkilöllisyyttäsi ei voida tunnistaa antamistasi vastauksista. Kysely on auki 5.9. asti. Kyselyyn voit vastata vain yhden kerran.

Vastaukset käsittelevät sekä analysoivat opinnäytetyötä tekevät kirkonalan sosiologiopiskelijat Matias ja Kati Halttunen. Kiitos ajastasi ja vastauksistasi!

LIITE 2. Kyselylomake

Tämä kysely on osana Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulu opiskelijoiden opinnäytetyötä, joka tehdään yhteistyössä Suomen Pelastusarmeijan kanssa. Kysely on täysin anonyymi, eikä sinua voida tunnistaa antamistasi vastauksista. Vastaamalla kyselyyn edistät ja tuet opinnäytetyön etenemistä sekä ihmiskaupan vastaisen työn kehittämistä.

Mahdollisimman luotettavien tuloksien saamiseksi, pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn yhdellä kertaa. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5 minuuttia. Kyselyyn voi vastata vain yhden kerran.

Tässä tutkimuksessa ihmiskaupalla tarkoitetaan vakavaa yksilön vapauten kohdistuvaa rikollisuuden muotoa, jossa rikoksentekijä asettaa uhrinsa alisteiseen asemaan ja hyväksikäytön kohteeksi saadakseen uhrista taloudellista tai muuta hyötyä.

IHMISKAUPPA-KYSELYTUTKIMUS

1. Mikä on ikäsi?

Ikä _____

2. Tämän hetkinen asuinkunta

- Tampere
- Jyväskylä
- Oulu
- Turku

- Lahti
- Kuopio
- Pori
- Pääkaupunkiseutu (Helsinki, Vantaa, Espoo, Kauniainen)
- Vaasa
- Muu kunta _____

3. Miten kuvailisit asuinaluettasi

- Maaseutu
- Taajama
- Kaupunki
- Lähellä suurta kaupunkia oleva maaseutumainen alue
- Muu, mikä? _____

4. Sukupuoli

- Mies
- Nainen
- Jokin muu _____
- En halua kertoa

5. Ylin koulutustasosi

- Peruskoulu
- Ylioppilas
- Ammattikoulu tai ammattiopisto
- Jokin ammattikorkeakoulututkinto
- Jokin yliopistotutkinto
- Halutessasi voit täsmentää vastaustasi

6. Mikä on ensisijainen roolisi Pelastusarmeijassa?

- Vapaaehtoinen
- Siviilijäsen
- Pelastusarmeijan sotilas

- Siviilityöntekijä
- Upseeri
- Jokin muu, mikä? _____

7. Oletko kuullut ihmiskaupasta?

- Kyllä
- En

8. Oletko kuullut tai lukenut ihmiskaupasta tämän vuoden aikana?

- Kyllä
- En
- En muista

9. Mistä lähteistä/kanavista olet kuullut tai saanut tietoa ihmiskaupasta?

- Televisio/Radio
- Sosiaalinen media
- Valtio/Ministeriöt
- Yritykset/Järjestöt
- Ystävä/Perhe
- Internet
- Sanomalehdet
- Aikakauslehdet
- Tieteelliset julkaisut/tutkimukset
- Pelastusarmeija tilaisuus
- Elokuvat ja sarjat
- Jokin muu, mikä? _____
- En muista

10. Arvioi tuntemustasi ihmiskaupasta ilmiönä asteikolla 1–5.

- 1 En tunne lainkaan
- 2 Tunnen huonosti
- 3 Jokseenkin tuttu
- 4 Tunnen hyvin
- 5 Tunnen erittäin hyvin

11. Millaisia ihmiskaupan muotoja osaat nimetä? Jos et osaa sanoa, voit myös ohittaa kysymyksen.

12. Mitkä tekijät ovat ihmiskaupalle altistavia tekijöitä? (valitse mielestäsi sopivat vaihtoehdot)

- Köyhyys
- Tietoisuuden puute
- Matala koulutustaso
- Pakolaisuus
- Lukutaidottomuus
- Sota tai muut kansalliset kriisit
- Muu mikä? _____

13. Mikä on arvioisi ihmiskaupan tilanteesta Suomessa?

- Ihmiskauppa on viime aikoina yleistynyt
- Ihmiskaupan tilanne on pysynyt samana
- Ihmiskauppa on viime aikoina vähentynyt
- Ihmiskauppaa ei juurikaan tapahdu Suomessa
- En osaa sanoa

14. Ihmiskaupan uhriksi voi joutua sukupuoleltaan... (Valitse mielestäsi sopivat vaihtoehdot)

- Miehet
- Naiset
- Kuka vain

15. Ihmiskaupan uhriksi voi joutua iältään... (Valitse mielestäsi sopivat vaihtoehdot)

- Lapset
- Nuoret
- Aikuiset
- Kuka vain

16. Mistä ihmiskaupan muodoista olet joskus kuullut tai lukenut?

- Työperäinen hyväksikäyttö
- Prostituutioon pakottaminen tai painostaminen
- Elin- tai kudoskauppa
- Benefit fraud -ihmiskauppa (etuuspetos)
- Avioliittoon painostaminen tai pakottaminen (pakkoavioliitto)
- Rikolliseen toimintaan painostaminen tai pakottaminen
- Kerjäämiseen painostaminen tai pakottaminen
- Laiton adoptio ja lapsikauppa
- Olen kuullut ihmiskaupasta mutta en osaa yksilöidä sen muotoja

17. Oletko sinä tai joku tuntemasi henkilö joutunut ihmiskaupan uhriksi?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

18. Oletko saanut tai hakenut apua itselle tai toiselle?

- Kyllä
- En

19. Haluatko jättää Pelastusarmeijalle terveisiä?

20. Voit vielä jättää halutessasi terveiset tutkimuksen tekijöille tai sanoa jotain yleistä palautetta.

Kiitos paljon vastauksestasi!

Jos sinua jäi mietityttämään jokin koskien ihmiskauppaa, uhriksi joutumista tai haluat muuten lisätietoa ihmiskaupasta, voit löytää lisätietoa ihmiskaupasta ja avun hakemisesta ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän nettisivuilta osoitteesta:

www.ihmiskauppa.fi